

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Constitutionele remedies bij schending van grondrechten : over effectieve rechtsbescherming, rechterlijk abstineren en de dialoog tussen rechter en wetgever

Uzman, J.

Citation

Uzman, J. (2013, December 5). *Constitutionele remedies bij schending van grondrechten : over effectieve rechtsbescherming, rechterlijk abstineren en de dialoog tussen rechter en wetgever*. Meijers-reeks. Kluwer, Deventer. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/22740>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/22740>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/22740> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Uzman, Jerfi

Title: Constitutionele remedies bij schending van grondrechten : over effectieve rechtsbescherming, rechterlijk abstineren en de dialoog tussen rechter en wetgever

Issue Date: 2013-12-05

Jurisprudentieregister

NEDERLAND

Hoge Raad

HR 22 september 1840, W 175, p. 109 | 23
HR 25 juni 1841, W 221, p. 112 | 23
HR 11 juni 1847, W 818 | 17
HR 6 maart 1864, W 2646 | 70
HR 6 maart 1865, W 2624 | 184
HR 1 juni 1908, W 8721 | 137
HR 31 december 1915, NJ 1916, p. 407 (*Guldemonde/Noordwijkerhout*) | 93
HR 31 januari 1919, NJ 1919, p. 161 (*Lindenbaum/Cohen*) | 23
HR 3 maart 1919, NJ 1919, p. 317 (*Grenstractaat Aken*) | 23, 55, 60, 63
HR 13 februari 1922, NJ 1922, p. 473 (*Wilnisser visser*) | 78
HR 17 december 1934, NJ 1935, p. 5 (*Evenredige vrachtverdeling*) | 55
HR 18 augustus 1944, NJ 1944/589 (*Elektriciteitsconcessie*) | 98
HR 31 maart 1953, NJ 1953/532 (*Sneek II*) | 78
HR 1 juni 1956, NJ 1958/424 (*Cognac Vieux II*) | 28
HR 9 mei 1958, NJ 1960/475 (*Rijbewijs*) | 104
HR 30 januari 1959, NJ 1959/548 (*Quint/Te Poel*) | 158, 166
HR 6 maart 1959, NJ 1962/2 (*Nyugat II*) | 20
HR 9 januari 1968, NJ 1968/105 (*Maastrichts schakelkastje*) | 78
HR 8 november 1968, NJ 1969/10 | 28
HR 26 november 1968, NJ 1970/123 m.nt. Enschedé (*Verbanning*) | 88
HR 24 januari 1969, NJ 1969/316 m.nt. HD (*Pocketbooks II*) | 92, 116, 202
HR 23 april 1974, NJ 1974/272 m.nt. ThWvV (*Duitstalige verdachte*)
HR 13 december 1973, NJ 1975/130 m.nt. EAAL (*Geslachtsverandering*) | 155, 219
HR 3 januari 1975, NJ 1975/187 m.nt. EAAL (*Geboortakte transsexueel*) | 155
HR 15 februari 1977, NJ 1977/557 m.nt. Mulder (*Verplichte bloedtest*) |
HR 25 november 1977, NJ 1978/255 m.nt. MS (*Plassenschap Loosdrecht*) | 203
HR 18 januari 1980, NJ 1980/463 m.nt. WHH (*Voogdij Post-Marckx*) | 33, 62, 128,
145
HR 29 januari 1980, D&D 1980/80.140 | 28
HR 17 oktober 1980, NJ 1981/141 | 28
HR 4 juni 1982, NJ 1983/32 m.nt. EAA (*Toestemming huwelijk*) | 62
HR 6 mei 1983, NJ 1984/361 (*Bullenbaai*) | 95
HR 1 juli 1983, NJ 1984/360 m.nt. MS (*Staat/LSV*) | 101, 102
HR 2 december 1983, NJ 1984/306 m.nt. G | 62

- HR 4 mei 1984, NJ 1985/510 m.nt. EAA & EAAL (*Gezamenlijke voogdij na echtscheiding*) | 28, 90
- HR 12 oktober 1984, NJ 1985/230 (*Optierecht Nederlandschap*) | 32,33,34,120,121,129,140, 141, 149, 190, 219
- HR 22 februari 1985, NJ 1985/645 | 27
- HR 21 maart 1986, NJ 1986/585-588 (*Lentebeschikkingen*) | 62, 90
- HR 21 maart 1986, NJ 1986/588 (*Lentebeschikking ouderlijk gezag*) | 67, 167
- HR 9 mei 1986, NJ 1987/252 m.nt. MS (*Staat/Van Gelder*) | 92, 116, 202, 216
- HR 16 mei 1986, NJ 1987/251 (*Landbouwwoliegiers*) | 101
- HR 16 mei 1986, NJ 1986/723 .nt. MS (*Heesch/Van de Akker*) | 198, 203
- HR 30 mei 1986, NJ 1986/688 (*Spoorwegstaking*) | 28, 29
- HR 30 oktober 1987, NJ 1988/277 (*Naturistengids*) | 230
- HR 20 november 1987, NJ 1988/843 (*Montenegro*) | 94
- HR 8 april 1988, NJ 1988/1989/170 m.nt. EAAL (*Misbruik vetorecht erkenning*) | 62, 230
- HR 23 september 1988, NJ 1989/740 m.nt. EAA & EAAL (*Beukema & Van Veen*) | 89, 122, 183, 191, 273
- HR 14 april 1989, NJ 1989/469 (*Harmonisatiewet*) | 18
- HR 3 mei 1989, BNB 1990/256 m.nt. Scheltens (*Fiscale boete en hoger beroep*) | 37, 66
- HR 9 juni 1989, AB 1989/412 (*Kortverbanders*) | 18
- HR 27 september 1989, AB 1990/90 m.nt. FHvdB (*Tandartsvrouw*) | 36, 129, 140
- HR 11 oktober 1989, BNB 1990/87 m.nt. Scheltens (*BPM en fair trial*) | 37, 122
- HR 10 november 1989, NJ 1990/628 m.nt. EAA (*Post-Berrehab*) | 113
- HR 31 januari 1990, AB 1990/365 m.nt. FHvdB (*Fictieve uitspraak belastinginspecteur*) | 36, 62
- HR 20 april 1990, NJ 1992/636 | 28, 36
- HR 19 oktober 1990, NJ 1992/129 m.nt. EAA & EAAL (*Homohuwelijk*) | 17, 23, 37, 89, 192, 313
- HR 16 november 1990, NJ 1991/475 (*Ontkenning vaderschap staande huwelijk I*) | 37, 183
- HR 16 november 1990, NJ 1992/107 | 56
- HR 8 mei 1991, BNB 1991/196 m.nt. Den Boer | 127
- HR 1 november 1991, NJ 1992/58 (*K./Staat*) | 230
- HR 30 september 1992, NJ 1994/495 m.nt. EAA, BNB 1993/30 (*Griffierecht*) | 125, 140, 167
- HR 11 december 1992, NJ 1996/229 m.nt. EAA (*Federacion di Trahadornan di Aruba*) | 59, 89
- HR 3 april 1992, NJ 1993/286 m.nt. EAAL (*Erkenning buiten vader om*) | 37
- HR 16 oktober 1992, AB 1993/40 m.nt. FHvdB (*Vulhop/Amsterdam*) | 203
- HR 17 september 1993, NJ 1994/118 m.nt. HER (*Severin/Detam*) | 93, 202
- HR 26 oktober 1993, NJ 1994/629 m.nt. C | 87
- HR 8 juli 1994, NJ 1995/30 m.nt. C (*Horen deskundige*) | 37, 183
- HR 27 oktober 1994, NJ 1995/467 m.nt. JdB (*Terugwerkende kracht wetting I*) | 37, 129, 140, 219
- HR 4 november 1994, NJ 1995/249 m.nt. JdB (*Ontkenning vaderschap staande huwelijk II*) | 37

- HR 30 november 1994, NJ 1995/668 m.nt. MB ('Het Witte Paard'/Rotterdam) | 62
HR 7 december 1994, BNB 1995/87 (Grasland) | 68
HR 27 oktober 1994, NJ 1995/467 (Terugwerkende kracht brieven van wettiging I) | 37, 129, 140, 219
HR 13 januari 1995, NJ 1997/366 m.nt. CJHB (Ontvanger/Bos) | 230
HR 24 februari 1995, NJ 1995/468 m.nt. JdB (Terugwerkende kracht wettiging II) | 37, 129, 140, 219
HR 18 april 1995, NJ 1995/619 m.nt. 'tH (Vervangende arbeid militaire dienst) | 28
HR 30 januari 1996, NJ 1996/288 | 37, 166
HR 11 oktober 1996, AB 1997/1 m.nt. ThGD (Leenders/Ubbbergen) | 94, 203
HR 5 februari 1997, BNB 1997/160 m.nt. Happé (Dienstauto bewindsliden) | 223
HR 5 september 1997, NJ 1998/686 (Duo-moeders) | 131, 140, 183, 193, 273
HR 5 september 1997, NJ 1998/437 m.nt. PvS (Ontvanger/Hamm) | 167
HR 24 oktober 1997, NJ 1999/257 m.nt. PAS (Baijings/Mr. H.) | 225
HR 15 juli 1998, BNB 1998/293 (Autokostenforfait) | 127, 140, 145, 193, 256
HR 17 augustus 1998, NJ 1999/169 (Grijs kenteken) | 170, 224
HR 9 oktober 1998, NJ 1998/853 (Jeffrey) | 97
HR 12 mei 1999, NJ 2000/170 m.nt. ARB (Arbeidskostenforfait) | 32, 36, 49, 64, 81, 122, 129, 140-149, 161, 165, 176, 183, 196, 205, 208, 219, 221, 239, 244, 270, 619
HR 6 juli 1999, NJ 1999/800 m.nt. De Hullu (Post-Van Mechelen) | 65
HR 17 december 1999, NJ 2000/87 m.nt. ARB (Groningen/Raatgever) | 203
HR 14 april 2000, NJ 2000/713 m.nt. ARB (Kooren-Maritiem/Staat) | 93, 202, 217, 218
HR 28 april 2000, NJ 2000/430 | 28
HR 19 mei 2000, NJ 2001/407 (Wtv V) | 101
HR 14 juni 2000, JB 2000/197 m.nt. HLJ (Verzuimboete en hoger beroep) | 37, 66, 122, 183, 191, 244
HR 24 november 2000, NJ 2001/376 m.nt. PJB (Matos/Nederlandse Antillen) | 142
HR 1 december 2000, NJ 2001/390 m.nt. JdB (Duo-curatoren) | 166
HR 9 januari 2001, NJ 2001/203 m.nt. JdH (Van Dijke) | 87
HR 9 januari 2001, NJ 2001/204 m.nt. JdH | 87
HR 24 januari 2001, BNB 2001/291 m.nt. Happé (Arbeidskostenforfait III) | 127, 194, 197
HR 28 februari 2001, BNB 2001/295 m.nt. Van Weeghel (Vestigingsplaatsfictie) | 200, 205, 206, 210, 221
HR 12 juli 2002, BNB 2002/399 m.nt. Happé onder nr. 400 (Kosten van kinderopvoing) | 178
HR 10 augustus 2001 NJ 2002/278 (Onderhoudsplicht) | 23
HR 10 augustus 2001, BNB 2001/400 m.nt. Zwemmer (Recht van overgang) | 143, 177
HR 16 november 2001, NJ 2002/469 m.nt. TK & EAA (Varkenshouderij IV) | 93, 202, 217, 218
HR 20 november 2001, LJN AB3338 | 154
HR 18 september 2001, NJ 2002/559 | 20
HR 22 februari 2002, NJ 2002/240 m.nt. JBMV (Taxibus) | 2, 230
HR 26 februari 2002, LJN AD7011 | 154
HR 1 maart 2002, BNB 2002/144 m.nt. Snoijink (OZB-verordening Harderwijk) | 77

- HR 15 november 2002, NJ 2003/590 m.nt. Van Wijmen (*Meijer & Bosman Beheer/Bergh*) | 154
- HR 6 december 2002, BNB 2003/122 m.nt. Meussen | 80, 85
- HR 14 januari 2003, NJ 2003/261 m.nt. PMe (*Dominee Herbig*) | 87
- HR 24 januari 2003, NJ 2003/386 m.nt. JdB (*Marc I*) | 90
- HR 21 maart 2003, NJ 2003/691 m.nt. TK; AB 2004/39 m.nt. ChB (*Waterpakt*) | 50, 93, 106-116, 184-186
- HR 9 mei 2003, NJ 2005/168 m.nt. WDHA (*Beliën/Noord Brabant*) | 230
- HR 5 september 2003, BNB 2003/383 m.nt. Vijfeijken (*Melkquotum*) | 166
- HR 19 december 2003, NJ 2004/348 (*S.J./Staat*) | 230
- HR 23 januari 2004, JB 2004/75 m.nt. RMPGN-C (*Verzuimboete*) | 37, 122, 183, 191
- HR 28 mei 2004, NJ 2006/430 m.nt. JBMV (*Proefverlof TBS*) | 165
- HR 9 juli 2004, NJ 2005/391 m.nt. JBMV (*Oosterparkrellen*) | 231
- HR 1 oktober 2004, NJ 2004/679 m.nt. TK (*Faunabeheer Fryslân*) | 50, 106, 107
- HR 2 november 2004, NJ 2005/80 (*Verplichte rusttijden*) | 44
- HR 17 december 2004, NJ 2005/152 m.nt. TK (*OZB/Staat*) | 205
- HR 18 februari 2005, JB 2005/92 m.nt. EvdL (*Ziekte van Aujeszky*) | 185, 217
- HR 18 maart 2005, NJ 2006/606 m.nt. JBMV (*Baby Kelly*) | 231
- HR 27 mei 2005, NJ 2005/485 m.nt. JdB (*Eenhoofdig verzoek gezamenlijk ouderlijk gezag*) | 61, 90, 153, 178
- HR 10 juni 2005, BNB 2005/319 m.nt. Happé (*68%-regeling*) | 179
- HR 8 juli 2005, BNB 2005/310 m.nt. Happé (*Beroepskosten*) | 179, 208, 209, 212, 220, 270
- HR 23 september 2005, NJ 2007/230 m.nt. Legemaate | 89
- HR 16 april 2006, NJ 2008/436 m.nt. Legemaate | 89
- HR 21 april 2006, NJ 2006/584 m.nt. JdB (*Marc II*) | 90
- HR 28 april 2006, NJ 2006/228 m.nt. JdB | 90
- HR 28 april 2006, NJ 2006/284 | 61
- HR 31 maart 2006, NJ 2011/250 (*Nefalit/Karamus*) | 226
- HR 11 augustus 2006, BNB 2006/322 m.nt. Happé (*Premie Ziekenfondswet*) | 37, 167
- HR 15 december 2006, NJ 2007/132 m.nt. Legemaate | 89
- HR 19 december 2006, NJ 2007/28 | 87
- HR 19 januari 2007, NJ 2007/63 (*Kranendonk/De Vries & Van der Wiel*) | 225
- HR 16 februari 2007, NJ 2007/256 m.nt. Maeijer (*Gebr. Tuin Beheer*) | 225
- HR 30 maart 2007, NJ 2007/609 m.nt. JdB (*Geslachtsloos*) | 155, 173
- HR 13 april 2007, NJ 2008/576 m.nt. JBMV (*Iraanse vluchtelingen*) | 116
- HR 8 juni 2007, NJ 2007/419 m.nt. PvS (*Van der Werff/BLG*) | 167
- HR 8 juni 2007, BNB 2007/232 m.nt. Lubbers | 166
- HR 10 augustus 2007, AB 2007/291 m.nt. Widdershoven (*Wandelvierdaagse*) | 68
- HR 9 oktober 2007, LJN BA5025 | 60
- HR 19 oktober 2007, NJ 2008/26 m.nt. EAA (*Schipholbrand*) | 104, 129
- HR 6 november 2007, NJ 2008/33 m.nt. Reijntjes (*Inleveren paspoort*) | 88
- HR 18 januari 2008, BNB 2008/124 m.nt. Meussen (*Ilhan I*) | 80
- HR 11 april 2008, NJ 2008/555 m.nt. JdB (*Marc III*) | 90
- HR 6 juni 2008, AB 2008/216 m.nt. Widdershoven (*Joustra*) | 68

HR 16 september 2008, NJ 2008/511 | 87
HR 14 november 2008, BNB 2009/3 (*Ilhan II*) | 79, 81, 85, 126
HR 20 februari 2009, BNB 2009/262 m.nt. Burgers (*Zaak N.*) | 126
HR 20 maart 2009, NJ 2009/229 m.nt. Mok (*Van den Boomen Blijham/Staat*) | 217, 218
HR 16 juni 2009, NJ 2009/379 m.nt. EJD | 87
HR 30 juni 2009, NJ 2009/349 m.nt. Schalken (*Post-Salduz*) | 32, 59, 60, 168
HR 10 juli 2009, BNB 2009/246 m.nt. Zwemmer (*Kosten betekening dwangbevel*) | 135, 178
HR 4 september 2009, NJ 2009/564 m.nt. Mok (*Maastricht Aachen Airport*) | 101
HR 22 september 2009, NJ 2010/142 m.nt. Mevis (*Whv II*) | 73
HR 9 oktober 2009, BNB 2010/77 m.nt. Essers | 179
HR 18 december 2009, BNB 2010/79 m.nt. Lubbers | 166
HR 19 maart 2010, NJ 2010/172 (*Chipshol/Staat*) | 97
HR 9 april 2010, JB 2010/115 m.nt. Schutgens & Sillen (*Staat/Clara Wichmann*) | 27, 31, 50, 104, 114, 142
HR 11 juni 2010, NJ 2010/567 m.nt. Mok (*Staat/Rai & Bovag*) | 101
HR 9 juli 2010, JB 2010/174 m.nt. Schutgens (*Staat/Inspraakorgaan Turken in Nederland*) | 203
HR 29 oktober 2010, BNB 2011/51 m.nt. Pechler (*Rioolheffing huurwoningen*) | 13, 133, 134, 141, 143, 164, 227
HR 24 december 2010, NJ 2011/251 m.nt. Tjong Tjin Tai (*Fortis/Bourgonje*) | 225
HR 18 februari 2011, NJ 2011/90. | 54
HR 10 juni 2011, AB 2011/184 m.nt. Barkhuysen & Van Emmerik (*Redelijke termijn in belastingrecht*) | 61, 155, 211, 231
HR 24 juni 2011, NJ 2011/390 m.nt. Wortmann | 97, 98
HR 21 september 2012, AB 2012/367 m.nt. Widdershoven (*Thuiskopie*) | 68
HR 28 oktober 2011, NJ 2013/153 m.nt. Mevis (*Wet kraken en leegstand*) | 115
HR 14 december 2012, LJNBX8351 (*Iraanse studenten*) | 232

Raad van State

ARRvS 31 juli 1979, AAe 1980, p. 186 m.nt. Jeukens (*Eilanderbinding*) | 75
AGBRvS 3 april 1992, AB 1992/483 m.nt. AFMB (*Humanistisch raadsman*) | 60
ABRvS 7 juli 1995, AB 1997/117 (*Metten*) | 44
ABRvS 15 januari 1996, JB 1996/22 m.nt. Simon (*Hoger beroep vluchteling*) | 66
ABRvS 6 mei 1997, AB 1997/229 m.nt. Van Buuren (*Van Vlodrop*) | 201
ABRvS 19 maart 1999, JB 1999/103 m.nt. Gerards (*Vervangend rijbewijs*) | 60
ABRvS 28 juni 1999, JB 1999/46 | 89
ABRvS 31 maart 2000, AB 2000/303 m.nt. Backes (*Buitengebied Texel*) | 69
ABRvS 29 mei 2001, JB 2001/179 | 68
ABRvS 22 november 2001, AB 2002/112 m.nt. Sew | 122
ABRvS 24 juli 2002, JB 2002/272 m.nt. LV | 17
ABRvS 23 juli 2003, AB 2004/275 m.nt. N. Verheij (*Doorsteken dijk*) | 201
ABRvS 19 oktober 2003, AB 2003/463 m.nt. PJS (*Kiesrecht Martijn*) | 176
ABRvS 13 juli 2004, JB 2004/308 (*Arubaans kiesrecht*) | 343
ABRvS 15 september 2004, AB 2005/12 m.nt. ChB (*Spoedwet Wegverbreding*) | 27

ABRvS 15 september 2004, AB 2005/12 m.nt. ChB (*Luchtkwaliteit*) | 29
ABRvS 21 november 2006, AB 2007/80 m.nt. PAS, NJCM-Bulletin 2007, pp. 635-645 m.nt. Uzman (*Eman & Sevinger*) | 25, 64, 126, 129, 131, 141, 176, 184, 195, 196, 208, 219, 340, 343
ABRvS 28 februari 2007, AB 2007/183 m.nt. Widdershoven | 69
Vz. ABRvS 29 maart 2007, LJN BA2212 (*Doorhaling BIG-register*) | 244
ABRvS 4 juni 2008, AB 2008/229 m.nt. Widdershoven (*Schadevergoeding redelijke termijn*) | 61, 155, 178, 211
ABRvS 4 maart 2009, AB 2009/236 m.nt. Barkhuysen & Den Ouden (*Hogeschool Rotterdam/SZW*) | 231
ABRvS 22 december 2010, AB 2011/169 m.nt. Leijten & Uzman (*Huurtoeslag*) | 25, 31, 164
ABRvS 27 januari 2011, AB 2011/105 m.nt. PJS (*Geldigverklaring SGP-lijst*) | 25, 184
ABRvS 14 september 2011, LJN BS8847. | 17
ABRvS 30 november 2011, AB 2012/142 m.nt. Barkhuysen & Van Emmerik (*Verklaring van geen bezwaar*) | 178
ABRvS 15 augustus 2012, JB 2012/223 m.nt. Sillen (*Invordering ouderbijdrage*) | 25
ABRvS 17 mei 2013, JB 2013/92 m.nt. Sanderink (*Kentekenregister*) | 61, 178

Centrale Raad van Beroep

CRvB 5 januari 1988, AB 1988/252-254 m.nt. JHS, | 62
CRvB 7 december 1988, AB 1989/10 m.nt. Smits, RSV 1989/67 m.nt. Keunen | 62
CRvB 10 februari 1993, LJN ZB2798, V-N 1993/1560, 32 | 154
CRvB 9 juni 1998, RSV 1998/240 | 65, 154
CRvB 30 juli 1999, RSV 1999/28 | 89
CRvB 4 januari 2000, JABW 2000/48 | 27
CRvB 30 mei 2000, USZ 2000/165 | 65
CRvB 28 januari 2001, JB 2003/87 | 154
CRvB 20 juli 2001, JB 2001/256 m.nt. AWH | 49
CRvB 18 juni 2004, AB 2004/296 m.nt. Pennings (WSG) | 178
CRvB 10 november 2006, LJN AZ2111 | 65
CRvB 11 juli 2008, AB 2008/241 m.nt. Widdershoven (*Schadevergoeding redelijke termijn*) | 61, 155, 211
CRvB 21 oktober 2009, RSV 2009/340 | 65

College van Beroep voor het bedrijfsleven

CBb 6 maart 1990, AB 1990/399 m.nt. Goorden (*Speelautomaten Landgraaf*) | 79

Gerechtshoven

Hof Arnhem 12 juli 1979, NJ 1980/175 (*Verkrachting gehandicapt meisje*) | 104, 129
Hof Den Haag 13 maart 1985, NJ 1985/263 (WWV) | 105
Hof Den Haag 7 maart 1991, AB 1991/381 (*Advocaten voor advocaten*) | 104

Hof Amsterdam 6 mei 1993, NJ 1994/681 | 166, 192
Hof Den Bosch 2 september 1993, NJ 1994/283 | 37, 166
Hof Arnhem 5 februari 1997, V-N 1997/2438 (*Grijs kenteken*) | 224
GHvJNAA 11 september 2001, NJ 2002/40 | 164
Hof Amsterdam 2 juni 2003, nr. P02/7448 (niet gepubl., zie BNB 2005, 310) | 209, 212
Hof Arnhem 2 augustus 2004, NbStraf 2004/328 | 37, 244
Hof Den Bosch 25 augustus 2004, LJN AR6666 | 209, 212
Hof Den Haag 24 maart 2005, JAR 2005/98 (*Minimumjeugdloon*) | 106
Hof Den Haag 25 januari 2006, LJN AV7041 (*Vogelrichtlijn*) | 95
Hof Arnhem, 28 december 2006, LJN AZ5505 (*Reisbureau Rita*) | 87
Hof Arnhem 31 augustus 2007, LJN BB3047 (*Zaak N.*) | 126
Hof Den Haag 20 december 2007, NJ 2008/133 (*Staat en SGP/Clara Wichmann c.s.*) | 95
GHvJNAA 2 september 2008, LJN BF0082 (*Huisartstarieven*) | 95, 106
Hof Den Haag 14 oktober 2008, NJ 2008/615 (*Staat/Rai & Bovag*) | 101
GHvJNAA 14 oktober 2008, LJN BG 3510 | 37
GHvJNAA 16 juli 2009, LJN BJ 6210 | 142
GHvJNAA 16 juli 2009, LJN BJ6235 | 142
Hof Den Haag 22 juni 2010, LJN BM8494 (*Elektriciteitswet*) | 95
Hof Leeuwarden 23 december 2010, LJN BO8039 (*Vaderschap na geslachtsveranderende operatie*) | 169
Hof Den Haag 26 april 2011, LJN BQ4781 (*Iraanse studenten*) | 232
Hof Amsterdam 24 april 2012, LJN BW3682 (*Huurprijs*) | 227
Hof Den Haag 26 maart 2013, LJN BZ4871 (*Uitzondering rookverbod horeca*) | 95
Hof Den Haag 5 juni 2012, LJN BW7457 (*Wwik*) | 101

Rechtbanken

Vz. Rb Den Haag 3 oktober 1977, NJ 1978/170 m.nt. MS (*Aanvangssalarissen leraren-academici*) | 104, 105
Vz. Rb Den Haag 21 mei 1987, KG 1987/243 (*Huisartsentarieven*) | 104
Vz. Rb Den Haag 17 januari 1985, NJ 1985/252. | 105
Vz. Rb Haarlem 19 december 1988, KG 1989/68 (*Schipholwetje*) | 104
Vz. Rb Den Haag 11 mei 1989, KG 1989/232 (*Beroep*) | 104
Rb Haarlem 4 augustus 1992, NJ 1994/681 | 166, 192
Vz. Rb Den Haag 1 augustus 1997, KG 1997/273 | 104
Rb Assen 28 januari 1999, USZ 1999/56 m.nt. Winter | 37
Rb Dordrecht 10 december 1999, JB 2000/82 m.nt. AWH | 50
Rb Roermond 14 maart 2000, USZ 2000/112 m.nt. M. Fleuren | 50, 54
Vz Rb Den Haag 7 juni 2000, JB 2000/287 m.nt. AWH | 99
Vz. Rb Rotterdam 11 juli 2000, JB 2000/263 m.nt. AWH | 54, 60
Rb Almelo 25 oktober 2000, JB 2000/336 m.nt. LV (*Demar Laser t. LISV*) | 49, 50
Rb Amsterdam 7 maart 2002, JB 2002/109 m.nt. LV. | 18
Vz. Rb Den Haag 11 december 2002, LJN AF1787 | 106
Vz Rb Den Haag 6 augustus 2003, AB 2003/470 m.nt. Schilder (*Fotoverbod Wassenaar*) | 75

Rb Den Haag 7 september 2005, NJ 2005/473 (*Clara Wichmann/Staat*) | 95, 99
 Rb Almelo 7 november 2007, LJN BC2411 (*Sluitingstijden coffeeshops*) | 95
 Rb Den Haag 3 februari 2010, LJN BL1862 (*Iraanse studenten I*) | 75
 Vz Rb Den Haag 3 januari 2012, LJN BU9921 (*FNV Kunsten/Staat*) | 51, 101
 Rb Den Haag 28 maart 2012, LJN BW3098 (*Iraanse studenten II*) | 99, 106, 232
 Vz Rb Den Haag 3 januari 2012, LJN BU9921 (*Wwik*) | 51, 101
 Rb Den Haag 11 juli 2012, NJ 2012/579 (*Langstudeerders*) | 101
 Rb Den Haag 23 juli 2012, LJN BX 7876 (*Kansspelbelasting*) | 208
 Vz Rb Den Haag 11 januari 2013, NJ 2013/182 (*Wet normering topinkomens*) | 101

DUITSLAND

Bundesverfassungsgericht (BVerfG)

BVerfG 23 oktober 1951, BVerfGE 1, 14 (*Südweststaat*) | 388, 395, 400, 521
 BVerfG 13 december 1951, BVerfGE 1, 97 (*Hinterbliebenenrente I*) | 381, 408
 BVerfG 7 mei 1953, BVerfGE 2, 266 (*Notaufnahme*) | 383
 BVerfG 1 juli 1953, BVerfGE 2, 380 (*Haftentschädigung*) | 392, 400, 422, 430
 BVerfG 4 mei 1955, BVerfGE 4, 157 (*Saarstatut*) | 404
 BVerfG 30 mei 1956, BVerfGE 5, 25 (*Apothekenerrichtung*) | 401
 BVerfG 16 januari 1957, BVerfGE 6, 32 (*Elfes*) | 385
 BVerfG 26 maart 1957, BVerfGE 6, 309 (*Reichskonkordat*) | 367, 371, 384
 BVerfG 15 januari 1958, BVerfGE 7, 198 (*Lüth*) | 385
 BVerfG 10 maart 1958, BVerfGE 7, 320 (*Freikörperkultur*) | 419
 BVerfG 24 juni 1958, BVerfGE 8, 51 (*Parteispenden*) | 400
 BVerfG 10 juli 1958, BVerfGE 8, 71 | 401
 BVerfG 23 oktober 1958, BVerfGE 8, 210 (*Vaterschaft*) | 407
 BVerfG 12 novber 1958, BVerfGE 8, 274 (*Preisgesetz*) | 400, 401
 BVerfG 16 juni 1959, BVerfGE 9, 305 (*Kriegsfolgelasten I*) | 401
 BVerfG 7 juli 1960, BVerfGE 11, 263 | 392, 393
 BVerfG 13 december 1961, BVerfGE 13, 248 (*Bundesentschädigungsgesetz*) | 419
 BVerfG 20 maart 1963, BVerfGE 15, 337 (*Höfeordnung*) | 405
 BVerfG 22 mei 1963, BVerfGE 16, 130 (*Wahlkreise*) | 407, 409, 411
 BVerfG 24 juli 1963, BVerfGE 17, 1 (*Waisen- und Witwerrente*) | 408
 BVerfG 30 oktober 1963, BVerfGE 17, 155 (*Kriminellen Vereinigungen*) | 400
 BVerfG 26 november 1964, BVerfGE 18, 257 (*Sozialversicherung*) | 419, 420
 BVerfG 3 november 1965, BVerfGE 19, 150 (*Kriegsfolgengesetz*) | 393
 BVerfG 15 december 1965, BVerfGE 19, 342 (*Wencker*) | 387
 BVerfG 20 december 1966, BVerfGE 21, 12 (*Umsatzsteuer*) | 409, 421, 445
 BVerfG 28 november 1967, BVerfGE 22, 349 (*Waisenrente*) | 419, 420, 426
 BVerfG 13 december 1967, BVerfGE 23, 1 (*Einkommensteuergesetz*) | 421, 426
 BVerfG 29 januari 1969, BVerfGE 25, 167 (*Nichtehelichkeit*) | 407
 BVerfG 25 juni 1969, BVerfGE 26, 246 (*Ingenieur*) | 401
 BVerfG 27 mei 1970, BVerfGE 28, 324 (*Heiratswegfallklausel*) | 420
 BVerfG 9 juni 1970, BVerfGE 29, 11 (*LBO B-W*) | 391
 BVerfG 15 december 1970, BVerfGE 30, 1 (*Abhören*) | 402

- BVerfG 14 maart 1972, BVerfGE 33, 1 (*Strafgefangene*) | 409
BVerfG 3 mei 1972, BVerfGE 33, 303 (*Numerus clausus I*) | 421
BVerfG 28 juni 1972, BVerfGE 33, 247 (*Klageskop Kriegsfolgen*) | 381
BVerfG 26 juli 1972, BVerfGE 34, 9 (*Besoldigungsvereinheitlichung*) | 409
BVerfG 11 oktober 1972, BVerfGE 34, 71 (*Einzelhandelsgesetz*) | 421
BVerfG 18 juni 1973, BVerfGE 35, 257 (*Verfassungstreue*) | 398
BVerfG 21 mei 1974, BVerfGE 37, 217 (*Staatsangehörigkeit für Abkömmlingen*) | 425, 427, 428, 439, 446
BVerfG 29 mei 1974, BVerfGE 37, 271 (*Solange I*) | 369
BVerfG 21 juni 1974, BVerfGE 37, 324 (*Einstweiliger Anordnung Abtreibung*)
BVerfG 25 februari 1975, BVerfGE 39, 1 (*Schwangerschaftsabbruch I*) | 402, 440, 451
BVerfG 12 maart 1975, BVerfGE 39, 196 (*Beamtenpension*) | 388
BVerfG 12 maart 1975, BVerfGE 39, 169 (*Hinterbliebenenrente II*) | 408, 412
BVerfG 10 juni 1975, BVerfGE 40, 88 (*Führerschein*) | 397
BVerfG 17 december 1975, BVerfGE 41, 88 (*Gemeinschaftsschule*) | 371
BVerfG 7 juni 1977, BVerfGE 45, 63 (*Stadtwerke Hameln*) | 381
BVerfG 21 juni 1977, BVerfGE 45, 187 (*Lebenslange Freiheitsstrafe*) | 412
BVerfG 1 maart 1978, BVerfGE 48, 40 | 377, 383
BVerfG 13 april 1978, BVerfGE 48, 127 (*Wehrpflichtnovelle*) | 440, 451
BVerfG 13 november 1979, BVerfGE 52, 357 (*Mutterschutzgesetz I*) | 418
BVerfG 16 januari 1980, BVerfGE 53, 115 (*Substantiierungsfrist*) | 392, 393
BVerfG 26 maart 1980, BVerfGE 54, 11 (*Beamtenpensionen*) | 414
BVerfG 15 april 1980, BVerfGE 54, 53 (*Ausbürgerung II*) | 381
BVerfG 11 juni 1980, BVerfGE 54, 277 (*Ablehnung Revision*) | 386
BVerfG 8 oktober 1980, BVerfGE 55, 100 (*Kinderzuschuß für Enkel*) | 425, 426, 429, 431
BVerfG 22 oktober 1980, BVerfGE 55, 154 (*Mutterschutz II*) | 418
BVerfG 23 juni 1981, BVerfGE 58, 1 (*Eurocontrol I*) | 371, 384
BVerfG 14 juli 1981, BVerfGE 58, 137 (*Pflichtexemplar*) | 421
BVerfG 19 oktober 1982, BVerfGE 61, 149 (*Amtshaftung*) | 401
BVerfG 16 november 1982, BVerfGE 62, 256 (*Arbeiter/Angestellte*) | 432, 433
BVerfG 6 december 1983, BVerfGE 65, 325 (*Zweiwohnungensteuer*) | 400
BVerfG 28 november 1984, BVerfGE 68, 272 (*Bauvorlagen*) | 418
BVerfG 15 januari 1985, BVerfGE 69, 112 | 395, 521
BVerfG 12 februari 1986, BVerfGE 72, 9 (*Arbeitsförderungs-Konsolidierungsgesetz – AFKG*) | 424
BVerfG 25 februari 1986, BVerfGE 72, 39 (*Erziehungsgesetz*) | 381
BVerfG 24 juni 1986, BVerfGE 72, 330 (*Finanzausgleich I*) | 422, 430
BVerfG 14 juli 1986, BVerfGE 73, 40 (*Parteispenden*) | 425, 440
BVerfG 22 oktober 1986, BVerfGE 73, 339 (*Solange II*) | 43, 84, 369, 374
BVerfG 26 maart 1987, BVerfGE 74, 358 (*Unschuldvermutung*) | 371, 372
BVerfG 7 oktober 1987, BVerfGE 77, 84 (*Arbeitnehmerüberlassung*) | 396
BVerfG 8 juni 1988, BVerfGE 78, 249 (*Fehlbelegungsabgabe*) | 408, 409
BVerfG 14 maart 1989, BVerfGE 80, 1 (*Approbationsordnung*) | 427
BVerfG 7 februari 1990, BVerfGE 81, 242 (*Handelsvertreter*) | 427, 428
BVerfG 7 maart 1990, BVerfGE 81, 278 (*Bundesflagge*) | 381

- BVerfG 30 mei 1990, BVerfGE 82, 126 (*Kündigungsfristen*) | 426, 427, 428, 430, 431, 433, 521
- BVerfG 26 juni 1990, BVerfGE 83, 60 (*Ausländerwahlrecht II*) | 368
- BVerfG 27 november 1990, BVerfGE 83, 130 (*Josephine Mutzenbacher*) | 422, 431, 442
- BVerfG 5 maart 1991, BVerfGE 84, 9 (*Ehenamen*) | 427
- BVerfG 23 oktober 1991, BVerfGE 85, 69 (*Eilversammlungen*) | 387
- BVerfG 11 februari 1992, BVerfGE 85, 226 (*Sonderurlaub I*) | 394
- BVerfG 25 maart 1992, BVerfGE 85, 386 (*Fangschaltungen*) | 409
- BVerfG 3 juni 1992, BVerfGE 86, 288 (*Lebenslang*) | 387
- BVerfG 23 september 1992, BVerfGE 87, 114 (*Pachtzins für Kleingärten*) | 426, 427, 429
- BVerfG 25 september 1992, BVerfGE 87, 153 (*Existenzminimum*) | 422, 425, 429, 430
- BVerfG 17 november 1992, BVerfGE 87, 234 (*Einkommensanrechnung*) | 427
- BVerfG 2 december 1992, BVerfGE 88, 5 (*Gewerkschaftliche Beratungshilfe*) | 426
- BVerfG 28 mei 1993, BVerfGE 88, 203 (*Schwangerschaftsabbruch II*) | 451, 452
- BVerfG 12 oktober 1993, BVerfGE 89, 155 (*Maastricht-Urteil*) | 84, 369, 375
- BVerfG 26 april 1994, BVerfGE 90, 263 (*Ehelichkeitsanfechtung*) | 428, 430, 521
- BVerfG 11 oktober 1994, BVerfGE 91, 186 (*Kohlepfennig*) | 422, 444
- BVerfG 10 januari 1995, BVerfGE 92, 26 (*Zweitregister*) | 371, 384
- BVerfG 7 maart 1995, BVerfGE 92, 158 (*Adoption II*) | 427
- BVerfG 16 mei 1995, BVerfGE 93, 1 (*Kruzifix*) | 399
- BVerfG 22 juni 1995, BVerfGE 93, 121 (*Einheitswerte II*) | 430, 445
- BVerfG 5 december 1995, BVerfGE 93, 362 (*Postulationsfähigkeit*) | 440, 451
- BVerfG 31 januari 1996, BVerfGE 93, 386 (*Auslandszuschlag*) | 425, 426, 440
- BVerfG 12 maart 1996, BVerfGE 94, 241 (*Kindererziehungszeiten*) | 426, 430
- BVerfG 15 juli 1997, BVerfGE 96, 260 (*Normwiederholung; Sonderurlaub II*) | 394, 398
- BVerfG 27 oktober 1997, 1 BvR 1615/97 (*Kruzifix II*) | 394, 399
- BVerfG 27 november 1997, BVerfGE 97, 35 (*Hamburger Ruhegeldgesetz*) | 392
- BVerfG 27 januari 1998, BVerfGE 97, 169 (*Kleinbetriebsklausel I*) | 387
- BVerfG 17 februari 1998, BVerfGE 97, 228 (*Kurzberichterstattung*) | 434, 442, 448
- BVerfG 10 november 1998, BVerfGE 99, 216 (*Familienlastenausgleich II*) | 434, 448
- BVerfG 19 januari 1999, BVerfGE 99, 341 (*Testierausschluß für Taubstummer*) | 428
- BVerfG 14 juli 1999, BVerfGE 101, 54 (*Schuldrechtsanpassungsgesetz*) | 381
- BVerfG 19 juli 2000, BVerfGE 102, 197 (*Spielbankengesetz Baden-Württemberg*) | 381
- BVerfG 11 december 2000, 1 BvL 15/00 | 426
- BVerfG 13 december 2000, 1 BvR 335/97 (*Rechtsanwaltsordnung*) | 444
- BVerfG 20 februari 2002, BVerfGE 105, 61 (*Wehrpflicht I*) | 379
- BVerfG 18 december 2002, BVerfGE 106, 310 (*Zuwanderungsgesetz*) | 400
- BVerfG 29 januari 2003, BVerfGE 107, 150 (*Sorgeerklärungen*) | 440
- BVerfG 9 april 2003, BVerfGE 108, 82 (*Biologischer Vater*) | 425
- BVerfG 18 februari 2004, 1 BvR 193/97 (*Ehemalige Ehenamen*) | 425, 428, 430, 521
- BVerfG 16 maart 2004, BVerfGE 110, 141 (*Kampfhunde*) | 381
- BVerfG 27 juli 2004, BVerfGE 111, 126 (*Juniorprofessur*) | 401
- BVerfG 14 oktober 2004, BVerfGE 111, 307 (*Görgülü*) | 367, 371, 372, 383, 384
- BVerfG 18 juli 2005, BVerfGE 113, 273 (*Europäischer Haftbefehl*) | 369, 374

BVerfG 15 februari 2006, *BVerfGE* 115, 118 (*Luftsicherheitsgesetz*) | 395, 400
BVerfG 28 maart 2006, *BVerfGE* 115, 276 (*Staatslotteriegesezt I*) | 340, 423, 444, 446
BVerfG 22 november 2007, 1 BvR 2218/06 (*Staatslotteriegesezt II*)
BVerfG 20 december 2007, *BVerfGE* 119, 331 (*Hartz-IV*) | 441
BVerfG 26 februari 2008, *BVerfGE* 120, 180 (*Caroline von Monaco III*) | 372
BVerfG 3 juli 2008, 2 BvC 1/07, 7/07 (*Zweitstimmen*) | 422, 431
BVerfG 30 juli 2008, *BVerfGE* 121, 317 (*Rauchverbote*) | 419
BVerfG 14 oktober 2008, 1 BvR 2310/06 (*Beratungshilfegesetz*) | 421, 427
BVerfG 8 december 2008, 2 BvL 1-2/07; 1-2/08 (*Werbungskosten und Einkommensteuer*) | 426
BVerfG 4 februari 2009, 1 BvL 8/05 (*Spielautomatensteuer*) | 445
BVerfG 12 mei 2009, *BVerfGE* 123, 132 (*Forstabsatzfonds*) | 401
BVerfG 30 juni 2009, *BVerfGE* 123, 267 (*Lissabon-Urteil*) | 369, 375, 383
BVerfG 6 juli 2010, *BVerfGE* 126, 286 (*Honeywell*) | 369, 374
BVerfG 23 maart 2011, 2 BvR 882/09 (*Medizinische Behandlung*) | 401
BVerfG 4 mei 2011, *BVerfGE* 128, 326 (*EGMR Sicherungsverwahrung*) | 297, 371, 372, 385, 423, 444, 455
BVerfG 24 januari 2012, 1 BvL 21/11 (*Rauchverbot Hamburg*) | 450
BVerfG 3 juli 2012, 2 BvF 1/05 (*Luftsicherheitsgesetz III*) | 395
BVerfG 12 september 2012, 2 BvR 1390/12 (*ESM-Vertrag*) | 369, 407
BVerfG 24 april 2013, 1 BvR 1215/07 (*Antiterrordatei*) | 43, 325, 374
BVerfG 7 mei 2013, 2 BvR 909/06 (*Ehegattensplittung Lebenspartnern*) | 429, 443, 448

Bundesgerichtshof (BGH)

BGH 29 maart 1971, *NJW* 1971, 1172 | 454
BGH 5 februari 1981, *NJW* 1981, 1726 | 386
BGH 28 november 1996, *BGHSt.* 42, 314, *NJW* 1997, 668 | 393
BGH 14 december 2000, *NJW* 2001, 1865 | 331, 455
BGH 9 oktober 2003, *NJW* 2004, 1241 | 331, 455
BGH 20 januari 2005, *NJW* 2005, 742 | 331, 455
BGH 4 juni 2009, *BGHZ* 181, 199 | 454
BGH 26 november 2008, *JZ* 2009, p. 518 (*Quelle AG*) | 386, 387
BGH 21 juli 2010, *5StR* 60/10 (*Sicherungsverwahrung*) | 371, 372
BGH 18 oktober 2012, *NJW* 2013, 168 (*Winner Wetten III*) | 342, 454, 456

Bundesverwaltungsgericht (BVerwG)

BVerwG 21 april 1999, *DVBl.* 1999, p. 1581 | 394
BVerwG 28 juni 2000, *NJW* 2000, p. 3584 | 391

Bundesarbeitsgericht (BAG)

BAG 28 februari 1985, 2 *AZR* 403/83, *BAGE* 49, 21 (*Beschäftigungsdauer*) | 432

Lagere rechtspraak (Duitsland)

- OLG Saarbrücken 9 november 1960, NJW 1961, 377 (*Dauer der Untersuchungshaft*) | 371
 AG Geilenkirchen 21 juni 1971, NJW 1971, 2320 (*Dolmetscher*) | 371
 VG Köln 21 september 2006, 1 K 5910/05 (*Winner Wetten I*) | 342, 349, 353
 VG Köln 14 januari 2011, 1 K 5910/05 (*Winner Wetten II*) | 465
 LG Karlsruhe 24 april 2012, 2 O 278/11 (*Schmerzensgeld Sicherheitsverwahrung*) | 455
 OLG Karlsruhe 29 november 2012, 12 U 60/12 (*Schmerzensgeld Sicherheitsverwahrung*) | 455

VERENIGD KONINKRIJK

United Kingdom Supreme Court

- UKSC 9 december 2009 [2009] UKSC 14 (*R. v. Horncastle*) | 490

House of Lords, Appellate Committee

- HL 9 december 1930 [1931] AC 126 (*Ellerman Lines v. Murray*) | 478
 HL 2 maart 1961 [1962] AC 1 (*Collco Dealings v. Inland Revenue*) | 480
 HL 17 december 1968 [1969], 2 AC 147 (*Anisminic v. Foreign Compensation Commission*) | 475
 HL 30 januari 1974 [1974] AC 765 (*British Railways Board v. Pickin*) | 473
 HL 1 mei 1974 [1974] 1 WLR 683 (*Waddington v. Miah*) | 475, 481
 HL 12 juni 1980 [1981] AC 303 (*Attorney General v. BBC*) | 481
 HL 4 maart 1982 [1983] 1 AC 1 (*Raymond v. Honey*) | 475
 HL 22 april 1982 [1983] 2 AC 751 (*Garland v. British Rail Engineering*) | 479
 HL 13 oktober 1988 [1990] 1 AC 109 (*Attorney General v. Observer* [*'Spycatcher'*]) | 481
 HL 18 mei 1989 [1990] 2 AC 85 (*R. v. Secretary for Transport, ex p. Factortame – 1*) | 483
 HL 26 oktober 1989 [1990] 2 AC 418 (*Rayner v. Dept. of Trade and Industry*) | 478
 HL 4 april 1990 [1991] 1 AC 1 (*X. v. Morgan-Grampian Publishers Ltd.*) | 460, 473
 HL 11 oktober 1990 [1991] 1 AC 603 (*R. v. Secretary for Transport, ex parte Factortame – 2*) | 471, 483
 HL 7 februari 1991 [1991] 1 AC 696 (*R. v. Home Secretary, ex parte Brind*) | 481, 482
 HL 26 november 1992 [1993] AC 593 (*Pepper v. Hart*) | 499
 HL 18 februari 1993 [1993] AC 534 (*Derbyshire County Council v. Times Newspapers*) | 482
 HL 27 juli 1993 [1994] 1 AC 377 (*M. v. Home Office*) | 484
 HL 2 april 1998 [1999] 2 AC 143 (*Boddington v. British Transport Police*) | 466
 HL 8 juli 1999 [2000] 2 AC 115 (*R. v. Home Secretary, ex parte Simms*) | 471, 472
 HL 28 oktober 1999 [1999] 2 AC 326 (*R. v. DPP, ex p. Kebeline*) | 503

HL 9 mei 2001 [2001] UKHL 23 (*R. v. Secretary of State, ex parte Alconbury*) | 492
HL 17 mei 2001 [2001] UKHL 25 (*R. v. A.*) | 501, 502
HL 5 juli 2001 [2001] UKHL 37 (*R. v. Lambert*) | 503
HL 14 maart 2002 [2002] UKHL (*Re S.*) | 504, 509
HL 14 november 2002 [2002] UKHL 44 (*R. v. Lyons [Isidore Jack]*) | 480, 491
HL 25 november 2002 [2002] UKHL 46 (*R. v. Home Secretary, ex parte Anderson*)
| 492, 504, 509, 517
HL 10 april 2003 [2003] UKHL 21 (*Bellinger v. Bellinger*) | 505, 515, 517
HL 11 maart 2004 [2004] UKHL 12 (*Re McKerr*) | 479
HL 17 juni 2004 [2004] UKHL 26 (*R. v. Special Adjudicator, ex parte Ullah*) | 492
HL 21 juni 2004 [2004] UKHL 30 (*Ghaidan v. Godin-Mendoza*) | 500, 507, 515, 516
HL 22 juli 2004 [2004] UKHL 39 (*R. v. Chief Constable S.Y. Police, ex p. Marper*)
| 492
HL 14 oktober 2004 [2004] UKHL 43 (*Sheldrake v. DPP*) | 510
HL 16 februari 2005 [2005] UKHL 14 (*R. v. Home Secretary, ex parte Greenfield*)
| 488
HL 5 mei 2005 [2005] UKHL 31 (*N. v. Home Secretary*) | 491, 493
HL 5 mei 2005 [2005] UKHL 30 (*R. v. IRC, ex p. Wilkinson*) | 287, 289, 510
HL 13 oktober 2005 [2005] UKHL 56 (*R. [Jackson] v. Attorney General*) | 296, 462,
470, 476
HL 8 december 2005 [2005] UKHL 71 (*A. v. Home Secretary*) | 478
HL 8 maart 2006 [2006] UKHL 10 (*Kay v. Lambeth LBC*) | 492, 493, 494
HL 8 maart 2006 [2006] UKHL 11 (*Secretary of State for Work and Pensions v. M.*)
| 491, 492
HL 13 juni 2007 [2007] UKHL 26 (*Al Skeini v. Defence Secretary*) | 491
HL 31 oktober 2007 [2007] UKHL 46 (*Home Secretary v. MB*) | 516
HL 12 maart 2008 [2008] UKHL 15 (*Animal Defenders International*) | 489, 491,
497
HL 22 oktober 2008 [2008] UKHL 63 (*R. [RJM] v. Secretary of State for Work and
Pensions*) | 492, 494
HL 10 juni 2009 [2009] UKHL 28 (*Home Secretary v. AF*) | 492

Court of Appeal

CA 25 januari 1934 [1934] 1 KB 590 (*Ellen Street Estates v. Minister of Health*)
| 469, 470
CA 26 oktober 1966 [1967] 2 QB 116 (*Salomon v. Customs*) | 478, 479
CA 7 november 1968 [1969] 1 QB 616 (*Corocraft v. Pan American Airways*) | 479
CA 11 juli 1975 [1976] QB 606 (*R. v. Home Secretary, ex parte Phansopkar*) | 481
CA 25 juli 1979 [1979] 1 WLR 1189 (*Macarthys v. Smith*) | 471, 483
CA 17 april 1980 [1981] QB 180 (*Macarthys v. Smith II*) | 483
CA 5 mei 1983 [1983] 3 All ER 693 (*Goldman v. Thai Airways*) | 479
CA 19 februari 1992 [1992] QB 770 (*Derbyshire County Council v. Times
Newspapers*) | 482
CA 15 december 1998 [1999] 2 WLR 1100 (*R. v. Sandford*) | 503
CA 9 november 2000 [2001] 1 WLR 253 (*R. v. Offen*) | 502, 503
CA 22 februari 2002 [2002] 3 WLR 344 (*R. [Roth GmbH] v. Home Secretary*) | 476

High Court (Kings resp. Queens Bench Division, Chancery Division)

- HC (PDAdiv.) 15 maart 1879 (1879) LR 4 PD 129 (*The Parlement Belge*) | 478
 KBD 29 januari 1920 [1920] 1 KB 829 (*Chester v. Bateson*) | 475
 ChD 28 februari 1979 [1979] Ch 344 (*Malone v. Metropolitan Police Commissioner*)
 | 481
 QBD 21 december 1983 [1984] 2 WLR 725 (*R. v. Home Secretary, ex parte Anderson*)
 | 475
 QBD 9 september 1994 [1995] 4 All ER 400 (*R. v. Home Secretary, ex parte McQuillan*) | 482
 QBD 8 oktober 1996 [1996] 93 (42) LSG 28 (*R. v. Hammersmith and Fulham LBC, ex parte M.*) | 475
 QBD 7 maart 1997 [1998] 2 WLR 849 (*R. v. Lord Chancellor, ex parte Witham*) | 475
 QBD 17 december 2002 [2002] EWHC 2777 (*Campaign for Nuclear Disarmament*)
 | 478

Overig

- Court of Common Pleas, [1610] 8 Co. Rep. 114a (*Bonham's Case*) | 473

CANADA

Supreme Court of Canada

- SCC 14 december 1948 [1948] SCR 1 (*Dairy Margarine Act*) | 548
 SCC 20 november 1969 [1970] SCR 282 (*The Queen v. Drybones*) | 526
 SCC 30 januari 1976 [1977] 2 SCR 134 (*MacDonald et al v. Vapor*) | 548
 SCC 5 oktober 1976 [1977] 2 SCR 776 (*Amax Potash Ltd. v. Saskatchewan*) | 529
 SCC 19 januari 1978 [1978] 2 SCR 662 (*Nova Scotia Board of Censors v. McNeil*)
 | 548
 SCC 13 december 1979 [1979] 2 SCR 1032 (*Manitoba v. Forest*) | 538
 SCC 22 juli 1982 [1982] 2 SCR 9 (*Peel v. Mackenzie*) | 548
 SCC 24 april 1985 [1985] 1 SCR 295 (*Big M Drug Mart*) | 550, 552
 SCC 13 juni 1985 [1985] 1 SCR 721 (*Re Manitoba Language Rights*) | 534, 535, 537,
 545
 SCC 1 mei 1986 [1986] 1 SCR 449 (*Bilodeau v. Manitoba*) | 538
 SCC 28 januari 1988 [1988] 1 SCR 30 (*R. v. Morgenthau II*) | 591
 SCC 25 februari 1988 [1988] 1 SCR 234 (*R. v. Mercure*) | 540
 SCC 15 december 1988 [1988] 2 SCR 712 (*Ford v. Quebec*) | 586, 587, 588
 SCC 2 februari 1989 [1989] 1 SCR 143 (*Andrews v. Law Society of British Columbia*)
 | 552
 SCC 1 februari 1990 [1990] 1 SCR 190 (*R. v. Brydges*) | 532
 SCC 5 april 1990 [1990] 1 SCR 713 (*R. v. Thomas*) | 536
 SCC 2 oktober 1990 [1990] 2 SCR 1103 (*R. v. Paquette*) | 540
 SCC 4 oktober 1990 [1990] 2 SCR 906 (*R. v. Hess & Nguyen*) | 550

- SCC 2 mei 1991 [1991] 1 SCR 933 (*R. v. Swain*) | 540, 545
SCC 6 juni 1991 [1991] 2 SCR 22 (*Tétreault-Gadoury v. Canada*) | 550
SCC 23 januari 1992 [1992] 1 SCR 91 (*R. v. Bain*) | 542
SCC 22 augustus 1991 [1991] 2 SCR 577 (*R. v. Seaboyer & Gayme*) | 571, 580
SCC 27 februari 1992 [1992] 1 SCR 579 (*Sinclair v. Quebec*) | 540
SCC 9 juli 1992 [1992] 2 SCR 679 (*Schachter v. Canada*) | 220, 223, 537, 540, 541, 542, 552, 558, 578
SCC 19 november 1992 [1992] 3 SCR 711 (*R. v. Morales*) | 581
SCC 27 mei 1993 [1993] 2 SCR 438 (*Sauvé v. Canada I*) | 581
SCC 3 maart 1994 [1994] 1 SCR 311 (*RJR-MacDonald v. Canada I*) | 534, 571
SCC 30 september 1994 [1994] 3 SCR 63 (*R. v. Daviault*) | 571, 574, 580
SCC 8 december 1994 [1994] 3 SCR 965 (*R. v. Laba*) | 553
SCC 25 mei 1995 [1995] 2 SCR 418 (*Miron v. Trudel*) | 553, 590
SCC 25 mei 1995 [1995] 2 SCR 627 (*Thibaudeau v. Canada*) | 534
SCC 14 december 1995 [1995] 4 SCR 411 (*R. v. O'Connor*) | 579
SCC 27 februari 1997 [1997] 1 SCR 358 (*Benner v. Canada*) | 550
SCC 22 mei 1997 [1997] 2 SCR 13 (*R. v. Feeney I*) | 532
SCC 21 november 1997 [1997] 3 SCR 1008 (*R. v. Feeney III*) | 532
SCC 2 april 1998 [1998] 1 SCR 493 (*Vriend v. Alberta*) | 554, 575, 585, 590
SCC 20 augustus 1998 [1998] 2 SCR 217 (*Reference re secession Quebec*) | 523
SCC 20 mei 1999 [1999] 2 SCR 3 (*M. v. H.*) | 554, 576, 590
SCC 20 mei 1999 [1999] 2 SCR 203 (*Corbiere v. Canada*) | 544, 545, 554, 576, 579, 590
SCC 25 november 1999 [1999] 3 SCR 668 (*R. v. Mills*) | 571, 579
SCC 12 oktober 2000 [2000] 2 SCR 443 (*R. v. Darrach*) | 571, 580
SCC 10 november 2000 [2000] 2 SCR 764 (*Harper v. Canada I*) | 534
SCC 15 december 2000 [2000] 2 SCR 1120 (*Little Sisters Book and Art Emporium v. Canada*) | 577
SCC 26 april 2002 [2002] 2 SCR 559 (*Bell ExpressVu Ltd v. Rex*) | 578
SCC 10 oktober 2002 [2002] 3 SCR 309 (*R. v. Hall*) | 577, 581
SCC 31 oktober 2002 [2002] 3 SCR 519 (*Sauvé v. Canada II*) | 581
SCC 6 juni 2003 [2003] 1 SCR 835 (*Trociuk v. British Columbia*) | 543
SCC 3 oktober 2003 [2003] 2 SCR 504 (*Nova Scotia Workers Compensation Board v. Martin*) | 531, 543
SCC 6 november 2003 [2003] 3 SCR 3 (*Doucet-Boudreau v. Nova Scotia*) | 555, 559, 582
SCC 30 januari 2004 [2004] 1 SCR 76 (*Canadian Foundation for Children, Youth and the Law v. Canada*) | 540
SCC 18 mei 2004 [2004] 1 SCR 827 (*Harper v. Canada II*) | 580
SCC 30 juni 2004 [2004] 2 SCR 489 (*R. v. Demers*) | 543
SCC 9 december 2004 [2004] 3 SCR 698 (*Reference re Same-Sex Marriage*) | 523, 554, 591
SCC 23 februari 2007 [2007] 1 SCR 350 (*Charkaoui v. Canada I*) | 543
SCC 1 maart 2007 [2007] 1 SCR 429 (*Canada v. Hislop*) | 531, 532, 544, 560
SCC 8 juni 2007 [2007] 2 SCR 391 (*Health Services and Support v. British Columbia*) | 543
SCC 29 februari 2008, [2008] 1 SCR 96 (*R. v. Ferguson*) | 528

SCC 11 december 2008 [2008] 3 SCR 511 (*Conféd. Des syndicats nationaux v. Canada*) | 543
SCC 29 januari 2009 [2009] 1 SCR 181 (*Ravndahl v. Saskatchewan*) | 543
SCC 22 oktober 2009 [2009] 3 SCR 208 (*Nguyen v. Quebec*) | 543

Courts of Appeal

CA (B.C.) 18 april 1989 [1989] 59 DLR (4th) 247 (*Dixon v. British Columbia*) | 540
CA (Fed.) 16 februari 1990 [1990] 66 DLR (4th) 635 (*Schachter v. Canada*) | 541
CA (B.C.) 30 augustus 1991 [1991] 58 BCLR (2nd) 356 (*Knodel v. British Columbia*) | 552
CA (Ont.) 12 juli 2002 [2002] 215 DLR (4th) 223 (*Halpern v. Canada*) | 554, 591
CA (Queb.) 6 september 2002 [2002] RJQ 2506 (*Henricks c. Québec*) | 591

Federal Court of Canada

FC 7 juni 1988 [1988] 52 DLR (4th) 525 (*Schachter v. Canada*) | 541

BRITSE COMMONWEALTH

Judicial Committee of the Privy Council

PC 21 januari 1882 [1882] UKPC 4 (*The Temporalities Case*) | 529
PC 28 januari 1937 [1937] AC 326 (*Attorney General for Canada v. Attorney General for Ontario*) | 478
PC 24 juli 1947 [1947] AC 503 (*Reference re Alberta Bill of Rights Act*) | 549

VERENIGDE STATEN VAN AMERIKA

Supreme Court of the United States

USSC 24 februari 1803, 5 U.S. (1 Cranch) 137 (*Marbury v. Madison*) | 6
USSC 12 september 1958, 358 U.S. 1 (*Cooper v. Aaron*) | 521
USSC 26 maart 1962, 369 U.S. 186 (*Baker v. Carr*) | 521
USSC 16 juni 1969, 395 U.S. 486 (*Powell v. McCormack*) | 521
USSC 24 juli 1974, 418 U.S. 683 (*United States v. Nixon*) | 521
USSC 29 juni 1995, 515 U.S. 900 (*Miller v. Johnson*) | 521
USSC 15 mei 2000, 529 U.S. 598 (*United States v. Morrison*) | 521

EUROPESE UNIE

HvJEG 17 december 1959, Zaak 14/59, Jur. 1959, p. 483 (*Société des Fonderies de Pont-à-Mousson*) | 355

- HvJEG 5 februari 1963, Zaak 26/62, *Jur.* 1963, p. 3 (*Van Gend & Loos*) | 305, 306, 308, 316
- HvJEG 15 juli 1964, Zaak 6/64, *Jur.* 1964, p. 1203 (*Costa t. E.N.E.L.*) | 305, 316
- HvJEG 3 april 1968, Zaak 28/67, *Jur.* 1968, p. 203 (*Molkerei-Zentrale Westfalen t. HZA Paderborn*) | 45, 83
- HvJEG 4 april 1968, Zaak 34/67, *Jur.* 1968, p. 346 (*Lück t. HZA Köln-Rheinau*) | 310, 331
- HvJEG 19 december 1968, Zaak 13/68, *Jur.* 1968, p. 632 (*Salgoil*) | 306
- HvJEG 13 februari 1969, Zaak 14/68, *Jur.* 1991, p. 1 (*Walt Wilhelm t. Bundeskartellamt*) | 312
- HvJEG 12 november 1969, Zaak 29/69, *Jur.* 1969, p. 419 (*Stauder t. SA Stadt Ulm*) | 40
- HvJEG 17 december 1970, Zaak 11/70, *Jur.* 1970, p. 1125 (*Internationale Handelsgesellschaft*) | 309, 345, 484
- HvJEG 11 februari 1971, Zaak 39/70, *Jur.* 1971, p. 49 (*Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor t. HZA Hamburg-St. Annen*) | 317
- HvJEG 13 juli 1972, Zaak 48/71, *Jur.* 1972, p. 528 (*Commissie t. Italië*) | 309, 345
- HvJEG 5 juni 1973, Zaak 81/72, *Jur.* 1973, p. 575 (*Commissie t. Raad*) | 352
- HvJEG 16 januari 1974, Zaak 166-73, *Jur.* 1974, p. 33 (*Rheinmühlen II*) | 320
- HvJEG 4 april 1974, Zaak 167/73, *Jur.* 1974, p. 359 (*Commissie t. Frankrijk*) | 315
- HvJEG 14 mei 1974, Zaak 4/73, *Jur.* 1974, p. 491 (*Nold*) | 484
- HvJEG 12 november 1974, Zaak 32/74, *Jur.* 1974, p. 1201 (*Haaga GmbH*) | 57
- HvJEG 4 december 1974, Zaak 41/74, *Jur.* 1974, p. 1337 (*Van Duyn t. Home Office*) | 306
- HvJEG 26 februari 1975, Zaak 67/74, *Jur.* 1975, p. 297 (*Bonsignore t. Oberstadtdirektor Köln*) | 57
- HvJEG 8 april 1976, Zaak 43/75, *Jur.* 1976, p. 455 (*Defrenne t. Sabena II*) | 46, 350, 351
- HvJEG 20 mei 1976, Zaak 111/75, *Jur.* 1976, p. 657 (*Mazzalai t. Ferrovia del Renon*) | 57
- HvJEG 16 december 1976, Zaak 33/76, *Jur.* 1976, p. 1989 (*Rewe*) | 317, 318, 327
- HvJEG 16 december 1976, Zaak 45/76, *Jur.* 1976, p. 2043 (*Comet t. produktschap Siergewassen*) | 317
- HvJEG 19 oktober 1977, *Gev. zaken* 117/76 en 16/77, *Jur.* 1977, p. 1753 (*Ruckdeschel & Co t. HZA Hamburg-St. Annen*) | 355
- HvJEG 9 maart 1978, Zaak 106/77, *Jur.* 1978, p. 629 (*Amministrazione della Finanza t. Simmenthal*) | 71, 305, 308, 311, 316, 320, 327, 331, 335, 345
- HvJEG 13 december 1979, Zaak 44/79, *Jur.* 1979, p. 3727 (*Hauer t. Rheinland-Pfalz*) | 304
- HvJEG 27 maart 1980, Zaak 61/79, *Jur.* 1980, p. 1205 (*Adm. Finanze dello Stato t. Denkavit*) | 483
- HvJEG 27 maart 1980, *Gev. zaken* 66, 127-128/79 *Jur.* 1980, p. 1237 (*Adm. Finanze dello Stato t. Salumi*) | 483
- HvJEG 15 oktober 1980, Zaak 4/79, *Jur.* 1980, p. 2823 (*Providence agricole de la Champagne t. ONIC*) | 351
- HvJEG 15 oktober 1980, Zaak 109/79, *Jur.* 1980, p. 2883 (*Maïseries de Beauce t. ONIC*) | 315

- HvJEG 15 oktober 1980, Zaak 145/79, *Jur.* 1980, p. 2917 (*Roquette Frères t. France IV*) | 351
- HvJEG 7 juli 1981, Zaak 158/80, *Jur.* 1981, p. 1805 (*Rewe Handelsgesellschaft t. HZA Kiel; Botervaarten*) | 319
- HvJEG 19 januari 1982, Zaak 8/81, *Jur.* 1982, p. 53 (*Becker t. FA Münster-Innenstadt*) | 307
- HvJEG 15 juli 1982, Zaak 270/81, *Jur.* 1982, p. 2771 (*Felicitas Rickmers-Linie*) | 57
- HvJEG 10 april 1984, Zaak 14/83, *Jur.* 1984, p. 1891 (*Von Colson & Kamann*) | 57, 58, 67, 321, 358
- HvJEG 10 april 1984, Zaak 79/83, *Jur.* 1984, p. 1921 (*Harz t. Deutsche Tradax*) | 358
- HvJEG 27 februari 1985, Zaak 112/83, *Jur.* 1985, p. 719 (*Société des produits de mais*) | 351
- HvJEG 11 juli 1985, Gevoegde zaken 60-61/84, *Jur.* 1985, p. 2605 (*Cinéthèque SA*) |
- HvJEG 15 januari 1986, Zaak 41/84, *Jur.* 1986, p. 1 (*Pinna t. Caisse d'allocations familiales*) | 350
- HvJEG 15 januari 1986, Zaak 52/84, *Jur.* 1986, p. 89 (*Commissie t. België*) | 315
- HvJEG 26 februari 1986, Zaak 152/84, *Jur.* 1986, p. 723 (*Marshall t. Southampton I*) | 307
- HvJEG 15 mei 1986, Zaak 222/84, *Jur.* 1986, p. 1651 (*Johnston t. Chief Constable*) | 7, 321, 484
- HvJEG 3 juli 1986, Zaak 34/86, *Jur.* 1986, p. 2155 (*Council t. EP*) | 351
- HvJEG 2 december 1986, Zaak 239/85, *Jur.* 1986, p. 3645 (*Commissie t. België*) | 316
- HvJEG 4 december 1986, Zaak 71/85, *Jur.* 1986, p. 3855 (*Nederlandse Staat t. FNV*) | 356, 357
- HvJEG 30 september 1987, Zaak 12/86, *Jur.* 1987, p. 3719 (*Demirel t. Schwäbisch Gmünd*) | 47
- HvJEG 8 oktober 1987, Zaak 80/86, *Jur.* 1987, p. 3969 (*Kolpinghuis Nijmegen NV*) | 69
- HvJEG 15 oktober 1987, Zaak 222/86, *Jur.* 1987, p. 4097 (*Heylens*) | 322
- HvJEG 2 februari 1988, Zaak 24/86, *Jur.* 1988, p. 379 (*Blaizot t. Université de Liège*)
- HvJEG 29 juni 1988, 300/86, *Jur.* 1988, p. 3443 (*Van Landschoot t. Mera*) | 352, 355, 358
- HvJEG 13 juli 1989, Zaak 5/88, *Jur.* 1989, p. 2609 (*Wachauf t. BAEF*) | 42, 325
- HvJEG 22 juni 1989, Zaak 103/88, *Jur.* 1989, p. 1839 (*Fratelli Costanzo t. Commune di Milano*) | 309, 315, 316
- HvJEG 13 december 1989, C-102/88, *Jur.* 1989, p. 4311 (*Ruzius Wilbrink t. Bestuur BvO*) | 358
- HvJEG 12 juni 1990, C-8/88, *Jur.* 1990, p. I-2321 (*Duitsland t. Commissie*) | 315
- HvJEG 19 juni 1990, C-213/89, *Jur.* 1990, p. I-2433 (*R. t. Secretary of State for Transport Ex parte Factortame*) | 7, 328, 333, 345
- HvJEG 19 juli 1990, C-188/89, *Jur.* 1990, p. I-3313 (*Foster t. British Gas*) | 307
- HvJEG 27 juni 1990, C-33/89, *Jur.* 1990, p. I-2591 (*Kowalska t. Hansestadt Hamburg*) | 356, 358
- HvJEG 13 juli 1990, C-2/88, *Jur.* 1990, p. I-3365 (*Zwartveld I*) | 315

- HvJEG 13 november 1990, C-106/89, *Jur.* 1990, p. I-4135 (*Marleasing t. La Comercial Internacional de Alimentacion*) | 58, 67
- HvJEG 7 februari 1991, C-184/89, *Jur.* 1991, p. I-297 (*Nimz t. Hansestadt Hamburg*) | 359
- HvJEG 21 februari 1991, C-143/88; C—92/89, *Jur.* 1991, p. I-415 (*Zuckerfabrik Süderdithmarschen*) | 323
- HvJEG 28 februari 1991, C-234/89, *Jur.* 1991, p. I-935 (*Delimitis t. Henninger Bräu*) |
- HvJEG 18 juni 1991, C-260/89, *Jur.* 1991, p. I-2925 (*E.R.T. t. D.E.P.*) | 315
- HvJEG 11 juli 1991, *Gev. zaken* C-87-89/90, *Jur.* 1991, p. I-3757 (*Verholen e.a. t. SVB*) | 322
- HvJEG 25 juli 1991, C-208/90, *Jur.* 1991, p. I-4269 (*Emott t. Minister for Social Welfare*) | 316
- HvJEG 19 november 1991, *Gevoegde zaken* C-6/90, 9/90, *Jur.* 1991, p. I-5357 (*Francovich & Bonifaci*) | 92, 217, 323, 333
- HvJEG 10 maart 1992, *Gevoegde zaken* C-38/90 en 151/90, *Jur.* 1992, p. I-1781 (*Thomas Edward Lomas a.o.*) | 350
- HvJEG 7 mei 1992, C-104/91, *Jur.* 1992, p. I-3003 (*Borelli*) | 322
- HvJEG 2 augustus 1993, C-271/91, *Jur.* 1993, p. I-4367 (*Marshall t. Southampton II*) | 321
- HvJEG 27 oktober 1993, C-338/91, *Jur.* 1993, p. I-5475 (*Steenhorst-Neerings*) | 358
- HvJEG 16 december 1993, C-334/92, *Jur.* 1993, p. I-6911 (*Wagner Miret t. Fondo de garantía salarial*) | 67
- HvJEG 23 februari 1994, C-236/92, *Jur.* 1994, p. I-483 (*Comitato di coordinamento per difesa della Cava t. Lombardia*) | 45, 306
- HvJEG 26 april 1994, C-228/92, *Jur.* 1994, p. I-1445 (*Roquette Frères t. HZA Geldern*) | 358
- HvJEG 14 juli 1994, C-91/92, *Jur.* 1994, p. I-3325 (*Faccini Dori t. Recreb*) | 67
- HvJEG 28 september 1994, C-408/92, *Jur.* 1994, p. I-4435 (*Smith e.a. t. Avdel Systems*) | 358
- HvJEG 28 september 1994, C-7/93, *Jur.* 1994, p. I-4471 (*Beune*) | 358
- HvJEG 28 september 1994, C-200/91, *Jur.* 1994, p. I-4389 (*Coloroll Pension Trustees t. Russell e.a.*) | 358
- HvJEG 5 oktober 1994, C-165/91, *Jur.* 1994, p. I-4661 (*Van Munster t. Rijkdienst Pensioenen*) | 358
- HvJEG 15 december 1994, *Gevoegde zaken* C-399/92 (etc.) | , *Jur.* 1994, p. I-5727 (*Stadt Lengerich t. Helmig*) | 358
- HvJEG 4 april 1995, C-348/93, *Jur.* 1995, p. I-673 (*Commissie t. Italië*) | 315, 346
- HvJEG 12 oktober 1995, C-242/94, *Jur.* 1995, p. I-3031 (*Commissie t. Spanje*) | 316
- HvJEG 14 december 1995, C-312/93, *Jur.* 1995, p. I-4599 (*Peterbroeck, Van Campenhout & Cie t. België*) | 319
- HvJEG 14 december 1995, *Gev. zaken* C-430-431/93, *Jur.* 1995, p. I-4705 (*van Schijndel & Van Veen*) | 319, 320
- HvJEG 14 december 1995, *Gev. zaken* C-163/94 (etc.) | , *Jur.* 1995, p. I-4821 (*Sanz de Lera, Jiménez & Kapanoglu*) | 308
- HvJEG 5 maart 1996, *Gevoegde zaken* C-46 en 48/93, *Jur.* 1996, p. I-1029 (*Brasserie du Pêcheur*) | 316

- HvJEG 30 april 1996, C-194/94, *Jur.* 1996, p. I-2201 (*CIA Security t. Signalson & Securitel*) | 346
- HvJEG 2 juli 1996, C-473/93, *Jur.* 1996, p. I-3207 (*Commissie t. Luxemburg*) | 309, 345
- HvJEG 13 maart 1997, C-197/96, *Jur.* 1997, p. I-1489 (*Commissie t. Frankrijk*) | 315
- HvJEG 22 april 1997, C-180/95, *Jur.* 1997, p. I-2195 (*Draehmpaehl t. Urania*) | 321
- HvJEG 26 juni 1997, C-369/95, *Jur.* 1997, p. I-3689 (*Vereinigde Familiapress t. Heinrich Bauer Verlag*) | 43, 325
- HvJEG 10 juli 1997, C-261/95, *Jur.* 1997, p. I-4025 (*Palmisani t. INPS*) | 318
- HvJEG 2 december 1997, C-188/95, *Jur.* 1997, p. I-6783 (*Fantask t. Industriministeriet*) | 307, 333
- HvJEG 15 januari 1998, C-15/96, *Jur.* 1998, p. I-47 (*Schönig-Kougebetopoulou*) | 359
- HvJEG 5 maart 1998, C-347/96, *Jur.* 1998, p. I-937 (*Solred*) | 307
- HvJEG 12 mei 1998, C-106/96, *Jur.* 1998, p. I-2729 (*United Kingdom t. Commission*) | 351
- HvJEG 15 september 1998, C-231/96, *Jur.* 1998, p. I-4951 (*Edis*) | 318
- HvJEG 24 september 1998, C-111/97, *Jur.* 1998, p. I-5411 (*Evobus Austria t. Növog*) | 67, 322
- HvJEG 22 oktober 1998, Gevoegde zaken C-10, 22/97, *Jur.* 1998, p. I-6307 (*IN.CO.GE'90*) | 331
- HvJEG 26 januari 1999, C-18/95, *Jur.* 1999, p. I-345 (*Terhoeve*) | 47, 356
- HvJEG 9 februari 1999, C-343/96, *Jur.* 1999, p. I-579 (*Dilexport*) | 318
- HvJEG 8 juni 2000, C-396/98, *Jur.* 2000, p. I-4279 (*Schlossstrasse t. FA Paderborn*) | 359
- HvJEG 20 september 2001, C-184/99, *Jur.* 2001, p. I-6193 (*Grzelczyk*) | 351
- HvJEG 8 november 2001, C-228/99, *Jur.* 2001, p. I-84019 (*Silos e Mangimi Martini*) | 350, 352
- HvJEG 11 juni 2002, C-60/00, *Jur.* 2002, p. I-6279 (*Carpenter t. Home Secretary*) | 43, 47
- HvJEG 11 juli 2002, C-62/00, *Jur.* 2002, p. I-6325 (*Marks & Spencer I*) | 359
- HvJEG 2 oktober, C-322/00 (*Commissie t. Nederland*) | 186
- HvJEG 12 december 2002, C-442/00, *Jur.* 2002, p. I-11915 (*Caballero t. Fogasa*) | 42, 47
- HvJEG 16 januari 2003, C-265/01, *Jur.* 2003, p. I-683 (*Pansard*)
- HvJEG 22 mei 2003, C-462/99, *Jur.* 2003, p. I-5197 (*Connect Austria t. Telekom-Control*) | 67
- HvJEG 16 oktober 2003, C-339/00, *Jur.* 2003, p. I-11757 (*Ierland t. Commissie*) | 315
- HvJEG 6 november 2003, C-243/01, *Jur.* p. I-1301 (*Gambelli*) | 340
- HvJEG 13 januari 2004, C-453/00, *Jur.* 2004, p. I-837 (*Kühne & Heitz*) | 320
- HvJEG 5 februari 2004, C-157/02, *Jur.* 2004, p. I-1477 (*Rieser t. Asfinag*) | 307
- HvJEG 25 maart 2004, C-71/02, *Jur.* 2004, p. I-3025 (*Karner t. Troostwijk*) | 43
- HvJEG 29 april 2004, Gev. zaken C-482-483/01, *Jur.* 2004, p. I-5257 (*Orfanopoulos & Oliveri*) | 325
- HvJEG 29 april 2004, C-371/02, *Jur.* 2004, p. I-5791 (*Björnekulla Fruktindustrier t. Procordia Food*) | 68, 332

- HvJEG 5 oktober 2004, Gevoegde zaken C-397-403/01, *Jur.* 2004, p. I-8835 (*Pfeiffer e.a. t. Deutsches Rotes Kreuz*) | 57, 58, 67, 332
- HvJEG 3 juni 2005, C-396/03P, *Jur.* 2005, p. I-4967 (*Magnus Killinger*) | 355
- HvJEG 20 oktober 2005, C-511/03, *Jur.* 2005, p. I-8979 (*Nederlandse Staat t. Ten Kate*) | 315
- HvJEG 15 juni 2006, C-393/04 en C-41/05, *Jur.* 2006, p. I-5293 (*Air Liquide Industries t. Seraing*) | 358
- HvJEG 4 juli 2006, C-212/04, *Jur.* 2006, p. I-6057 (*Adeneler t. ELOG*) | 67, 67, 307, 332
- HvJEG 7 september 2006, C-81/05, *Jur.* 2006, p. I-7569 (*Cordero Alonso t. Fogasa*) | 358
- HvJEG 19 september 2006, C-506/04, *Jur.* 2006, p. I-8613 (*Wilson t. Ordre des Avocats*) | 322
- HvJEG 3 oktober 2006, C-475/03, *Jur.* 2006, p. I-9373 (*Banca Popolare di Cremona t. Agenzia Entrate*) | 352
- HvJEG 5 oktober 2006, C-368/04, *Jur.* 2006, p. I-9957 (*Transalpine Ölleitung e.a.*) | 358
- HvJEG 12 december 2006, C-300/04, *Jur.* 2006, p. I-8055 (*Eman & Sevinger t. B&W Den Haag*) | 338, 339
- HvJEG 6 maart 2007, C-292/04, *Jur.* 2007, p. I-1835 (*Meilicke t. Finanzamt Bonn*) | 350
- HvJEG 13 maart 2007, C-432/05, *Jur.* 2007, p. I-2271 (*Unibet t. Justitiekanslern*) | 57, 319, 324, 325, 330, 332
- HvJEG 21 juni 2007, gevoegde zaken C-231-233/06, *Jur.* 2007, p. I-5149 (*Emilienne Jonkman e.a.*) | 358
- HvJEG 18 juli 2007 (Grote Kamer) | , C-119/05, *Jur.* 2007, p. I-6199 (*Ministero dell'Industria t. Lucchini SpA*) |
- HvJEG 11 oktober 2007, C-460/06, *Jur.* 2007, p. I-8511 (*Paquay t. Hoet + Minne SPRL*) | 321
- HvJEG 11 december 2007, C-438/05, *Jur.* 2007, p. I-779 (*Int. Transport Workers Federation t. Viking Lines*) |
- HvJEG 13 december 2007, C-309/06, *Jur.* 2007, p. 0 (*Marks & Spencer II*) | 358
- HvJEG 12 februari 2008, C-2/06 (*Kempter*) | 318
- HvJEG 10 april 2008, C-309/06 (*Marks & Spencer III*) | 358, 359
- HvJEG 3 september 2008, C-415/05 (*Kadi & Al Barakaat*) | 352
- HvJEG 16 december 2008, C-213/07, *Jur.* 2008, p. I-9999 (*Michaniki*) | 345, 612
- HvJEU 19 november 2009, C-402/07, *Jur.* 2009, p. I-923 (*Sturgeon*) | 357
- HvJEU 19 november 2009, C-314/08 (*Filipiak*) | 72, 83, 305, 310, 348
- HvJEU 19 januari 2010, C-555/07 (*Küçükdeveci t. Swedex*) | 44
- HvJEU 13 april 2010, C-73/08, *Jur.* 2010, p. I-2735 (*Bressot & Chaverot*) | 351
- HvJEU 8 september 2010, C-409/06, JB 2010/247 m.nt. Uzman (*Winner Wetten*) | 71, 83, 305, 324, 338, 340, 345, 347, 350
- HvJEU 22 december 2010, C-279/09, *Jur.* 2010, p. I-13849 (*DEB t. Duitsland*) | 322
- HvJEU 8 maart 2011, C-34/09, *Jur.* 2011, p. I-01177 (*Ruiz Zambrano*) | 43, 347
- HvJEU 28 februari 2012, C-41/11, JB 2012/99 m.nt. De Waele (*Inter-Environnement Wallonie*) | 344

HvJEU 24 januari 2013, C-186/11, *SEW* 2013, p. 239 m.nt. Van der Hulle
(*Stanleybet Int.*) | 305
HvJEU 26 februari 2013, C-617/10, *AB* 2013/131 m.nt. Widdershoven (Åkerberg
Fransson) | 42, 325, 374

VERENIGDE NATIES

Mensenrechtencomité

HRC 31 maart 1993, nos. 359 en 385/1989 (*Ballantyne, Davidson & McIntyre v.*
Canada) | 589

RAAD VAN EUROPA

Europese Commissie voor de Rechten van de Mens

ECRM (ontv.besl.) 9 juni 1958, no. 214/56 (*De Becker t. België*) | 246
ECRM (rapport) 14 december 1979, no. 7601/76 (*Young, James & Webster t. VK*)
| 253, 254
ECRM (rapport) 12 maart 1987, no. 10126/82, *Series A-139* (*Ärzte für das Leben t.*
Oostenrijk) | 243
ECRM (ontv.) 18 oktober 1995, no. 22651/93 (*J.R. t. Duitsland*) | 288, 299
ECRM (ontv.) 26 juni 1996, no. 26560/95 (*Mika t. Oostenrijk*) | 299
ECRM 9 april 1997, no. 28177/95 (*Dublin Wells Woman Centre t. Ierland*) | 299
ECRM (ontv.) 12 april 1996, no. 27721/95 (*NAP Holdings t. Verenigd Koninkrijk*)
| 299

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

EHRM 21 februari 1975, no. 4451/70 (*Golder t. Verenigd Koninkrijk*) | 271, 474, 481
EHRM 6 februari 1976, no. 5614/72, *Series A-20* (*Swedish Engine Drivers' Union t.*
Zweden) | 245, 246, 251, 258
EHRM 25 april 1978, no. 5856-72, *Series A-26* (*Tyrer t. Verenigd Koninkrijk*) | 153,
250
EHRM (plenair) 6 september 1978, no. 5029/71, *Series A-28* (*Klass e.a. t. Duitsland*)
| 243, 245, 248, 251, 269, 293
EHRM (plenair) 13 juni 1979, no. 6833/74 (*Marckx t. België*) | 278
EHRM 9 oktober 1979, no. 6289/73, *Series A-32* (*Airey t. Ierland*) | 250
EHRM 24 oktober 1979, no. 6301/73 (*Winterwerp t. Nederland*) | 246
EHRM (plenair) 10 maart 1980, no. 6232/73 (*König t. Duitsland*) | 272
EHRM (plenair) 22 oktober 1981, no. 7525/76 (*Dudgeon t. Verenigd Koninkrijk*)
| 275
EHRM 5 november 1981, no. 7215/75 (*X. t. Verenigd Koninkrijk*) | 246
EHRM (plenair) 24 juni 1982, no. 7906/77 (*Van Droogenbroeck t. België*) | 246, 294
EHRM 24 februari 1983, no. 7525/76 (*Dudgeon t. Verenigd Koninkrijk*) | 275

- EHRM 25 maart 1983, no. 5947/72, *Series A-61 (Silver e.a. t. Verenigd Koninkrijk)* | 244, 245, 246, 249, 294
- EHRM 28 juni 1984, no. 7878/77, *Series A-80 (Campbell & Fell t. Verenigd Koninkrijk)* | 249
- EHRM 26 maart 1985, no. 8978/80 (*X & Y t. Nederland*) | 104
- EHRM (plenair) 28 mei 1985, no. 9474/81 (*Abdulaziz, Cabales & Balkandali t. Verenigd Koninkrijk*) | 249, 272
- EHRM (plenair) 21 februari 1986, no. 8793/79 (*James e.a. t. Verenigd Koninkrijk*) | 247, 249, 250, 251, 253
- EHRM (plenair) 8 juli 1986, no. 9006/80 (*Lithgow e.a. t. Verenigd Koninkrijk*) | 178, 247, 249, 261
- EHRM 26 maart 1987, no. 9248/81, *Series A-116 (Leander t. Zweden)* | 244, 246, 247, 251, 293, 294, 296
- EHRM 25 juni 1987, no. 10527/83 (*Milasi t. Italië*) | 272
- EHRM 28 oktober 1987, no. 8695/79 (*Inze t. Oostenrijk*) | 278
- EHRM (plenair) 27 april 1988, no. 9659/82, *Series A-131 (Boyle & Rice t. Verenigd Koninkrijk)* | 244
- EHRM (plenair) 26 oktober 1988, no. 10581/83 (*Norris t. Ierland*) | 248
- EHRM (plenair) 22 juni 1989, no. 11373/85 (*Eriksson t. Zweden*) | 272
- EHRM (plenair) 7 juli 1989, no. 14038/88 (*Soering t. Verenigd Koninkrijk*) | 251
- EHRM 21 februari 1990, no. 9310/81, *Series A-172 (Powell & Rayner t. Verenigd Koninkrijk)* | 244
- EHRM 23 oktober 1990, no. 11581/01 (*Darby t. Zweden*) | 284, 290
- EHRM (plenair) 26 november 1991, no. 13585/88 (*Observer & Guardian t. VK*) | 251
- EHRM 29 november 1991, no. 12849/87 (*Vermeire t. België*) | 56, 240, 265, 299
- EHRM 30 oktober 1991, no. 13163/87 (*Vilvarajah e.a. t. Verenigd Koninkrijk*) | 245, 258
- EHRM 25 maart 1993, no. 13134/87 (*Costello Roberts t. Verenigd Koninkrijk*) | 245, 247
- EHRM 18 juli 1994, no. 13580/88 (*Schmidt t. Duitsland*) | 286
- EHRM 25 juni 1996, no. 19776/92 (*Amuur t. Frankrijk*) | 270
- EHRM (Grote Kamer) | 16 september 1996, no. 21893/93 (*Akdivar e.a. t. Turkije*) | 296
- EHRM 21 februari 1997, no. 20060/92 (*Van Raalte t. Nederland*) | 278, 286, 290
- EHRM 16 december 1997, no. 21353/93 (*Camenzind t. Zwitserland*) | 97, 244
- EHRM (Grote Kamer) 18 februari 1999, no. 28934/95 (*Beer & Regan t. Duitsland*) | 250
- EHRM (Grote Kamer) 18 februari 1999, no. 29515/95 (*Larkos t. Cyprus*) | 276, 281
- EHRM 1 februari 2000, no. 34406/97 (*Mazurek t. Frankrijk*) | 278
- EHRM (ontv.) 16 maart 2000, no. 33916/96 (*Walden t. Liechtenstein*) | 240, 287, 298
- EHRM 28 september 2000, no. 25498/94 (*Messina t. Italië, no. 2*) | 244
- EHRM 3 oktober 2000, no. 28369/95 (*Camp & Bourimi t. Nederland*) | 278
- EHRM (Grote Kamer) 26 oktober 2000, no. 30210/96 (*Kudla t. Polen*) | 245, 246, 247, 256, 258, 271, 272, 293, 295
- EHRM (ontv.) 7 december 2000, no. 39187/98 (*H.M. t. Zwitserland*) | 249

- EHRM (ontv.) 2 oktober 2001, no. 42320/98 (*Belinger t. Slovenië*) | 269
EHRM 11 oktober 2001, no. 31871/96 (*Sommerfeld t. Duitsland*) | 272
EHRM 11 oktober 2001, no. 30943/96 (*Sahin t. Duitsland*) | 272
EHRM (ontv.) 29 januari 2002, no. 45600/99 (*Auerbach t. Nederland*) | 256, 270, 271, 290, 292, 608
EHRM (ontv.) 29 januari 2002, no. 45618/99 (*Arends t. Nederland*) | 256, 270, 292
EHRM 16 april 2002, no. 36677/97 (*S.A. Dangeville t. Frankrijk*) | 286
EHRM 4 juni 2002, no. 34462/97 (*Wessels-Bergervoet t. Nederland*) | 286
EHRM 11 juni 2002, no. 36042/97 (*Willis t. Verenigd Koninkrijk*) | 247, 249, 256, 259, 286
EHRM (ontv.) 11 september 2002, no. 57720/00 (*Mifsud t. Frankrijk*) | 269
EHRM 12 november 2002, no. 34462/97 (*Wessels-Bergervoet t. Nederland II*) | 286
EHRM 30 september 2003, no. 40892/98 (*Koua Poirrez t. Frankrijk*) | 281, 286
EHRM 7 januari 2003, no. 39282/98 (*Laidin t. Frankrijk*) | 269
EHRM 29 april 2003, no. 55926/00 (*Loyen t. Frankrijk*) | 269
EHRM (Grote Kamer) | 6 mei 2003, no. 39343/98 (*Kleyn e.a. t. Nederland*) | 252
EHRM (ontv.) 8 juli 2003, no. 74205/01 (*Hirst t. VK no. 1*) | 247, 256, 259
EHRM 24 juli 2003, no. 40016/98 (*Karner t. Oostenrijk*) | 248
EHRM (Grote Kamer) 8 juli 2003, no. 36022/97 (*Hatton t. VK*) | 247, 256, 259
EHRM (Grote Kamer) 8 juli 2003, no. 31871/96 (*Sommerfeld t. Duitsland*) | 272
EHRM (Grote Kamer) 8 juli 2003, no. 30943/96 (*Sahin t. Duitsland*) | 272
EHRM (ontv.) 27 november 2003, no. 62902/00 (*Zollmann t. Verenigd Koninkrijk*) | 249
EHRM (ontv.) 6 november 2003, no. 63343/00 (*Roshka t. Rusland*) | 299
EHRM 26 februari 2004, no. 74969/01 (*Görgülü t. Duitsland*) | 272
EHRM (ontv.) 16 maart 2004, no. 37212/02 (*Walker t. Verenigd Koninkrijk*) | 282
EHRM 22 april 2004, no. 7503/02 (*Neroni t. Italië*) | 258
EHRM 13 juni 2004, no. 69498/01 (*Pla & Puncernau t. Andorra*) | 265
EHRM 20 juli 2004, no. 47940/99 (*Balogh t. Hongarije*) | 245
EHRM (ontv.) 31 augustus 2004, no. 55164/00 (*Toimi t. Zweden*) | 246
EHRM 28 september 2004, no. 46572/99, AB 2005/231 m.nt. Vlemminx (*Sabou & Pircalab t. Roemenië*) | 257
EHRM 30 november 2004, no. 46082/99 (*Klyakhin t. Rusland*) | 249
EHRM (Grote Kamer) 4 februari 2005, no. 46951/99 (*Mamatkulov & Askarov t. Turkije*) | 251
EHRM 19 juli 2005, no. 6638/03 (*P.M. t. Verenigd Koninkrijk*) | 259, 262, 285, 290
EHRM (Grote Kamer) 19 oktober 2005, no. 32555/96 (*Roche t. Verenigd Koninkrijk*) | 247, 249, 256, 259
EHRM 23 maart 2006, no. 77924/01 (*Albanese t. Italië*) | 258
EHRM 23 maart 2006, no. 77955/02 (*Campagnano t. Italië*) | 258, 259
EHRM 23 maart 2006, no. 77962/02 (*Vitiello t. Italië*) | 258
EHRM (Grote Kamer) 29 maart 2006, no. 36813/97 (*Scordino t. Italië no. 1*) | 272
EHRM (Grote Kamer) 8 juni 2006, no. 75529/01 (*Stürmeli t. Duitsland*) | 272
EHRM 4 juli 2006, no. 59450/00 (*Ramirez Sanchez t. Frankrijk*) | 245
EHRM 22 augustus 2006, no. 37212/02 (*Walker t. Verenigd Koninkrijk*) | 282
EHRM 5 oktober 2006, no. 1595/02 (*De Blasi t. Italië*) | 258

- EHRM 14 november 2006, no. 63684/00 (*Hobbs, Richard, Welsh & Geen t. Verenigd Koninkrijk*) | 278, 288, 292
- EHRM 12 december 2006, no. 13378/05, EHRC 2007/18 m.nt. Gerards (*Burden & Burden t. VK*) | 283, 515
- EHRM 11 januari 2007, no. 1948/04 (*Salah Sheekh t. Nederland*) | 295
- EHRM (Grote Kamer) 19 april 2007, no. 63235/00 (*Vilho Eskelinen e.a. t. Finland*) | 244, 263
- EHRM 26 april 2007, no. 71525/01 (*Dumitru Popescu t. Roemenië*) | 265
- EHRM 10 mei 2007, no. 42949/98 (*Runkee & White t. Verenigd Koninkrijk*) | 286
- EHRM (ontv.) 5 juli 2007, no. 69917/01 (*Saccoccia t. Oostenrijk*) | 247, 249, 256, 259
- EHRM 9 oktober 2007, no. 62776/00 (*Cross t. Verenigd Koninkrijk*) | 278, 288
- EHRM (Grote Kamer) 22 januari 2008, no. 43546/02 (*E.B. t. Frankrijk*) | 272, 281
- EHRM 22 januari 2008, no. 64735/01 (*Higham t. Verenigd Koninkrijk*) | 278
- EHRM (Grote Kamer) 29 april 2008, no. 13378/05, AB 2008/213 m.nt. Barkhuysen & Van Emmerik (*Burden t. VK*) | 266, 283, 295, 297
- EHRM 22 mei 2008, no. 15197/02 (*Petrov t. Bulgarije*) | 259
- EHRM 8 juli 2008, no. 63477/00 (*Wells t. Verenigd Koninkrijk*) | 288
- EHRM 8 juli 2008, no. 63480/00 (*Hubley t. Verenigd Koninkrijk*) | 288
- EHRM 8 juli 2008, no. 61395/00 (*Wakeling t. Verenigd Koninkrijk*) | 288
- EHRM 17 juli 2008, no. 63647/00 (*Jackson t. Verenigd Koninkrijk*) | 288
- EHRM 17 juli 2008, no. 10721/02 (*Harrison t. Verenigd Koninkrijk*) | 278
- EHRM 17 juli 2008, no. 61391/00 (*O'Brien t. Verenigd Koninkrijk*) | 278
- EHRM 17 juli 2008, no. 65507/01 (*Ginnifer t. Verenigd Koninkrijk*) | 288
- EHRM 17 juli 2008, no. 15766/03 (*Oršuš e.a. t. Kroatië*) | 277
- EHRM (Grote Kamer) 12 november 2008, no. 34503/97 (*Demir & Baykara t. Turkije*) | 251
- EHRM (Grote Kamer) 18 februari 2009, no. 55707/00 (*Andrejeva t. Letland*) | 286
- EHRM (Grote Kamer) 19 februari 2009, no. 3455/05 (*A. e.a. t. Verenigd Koninkrijk*) | 247, 256, 259
- EHRM 31 maart 2009, no. 44399/05 (*Weller t. Hongarije*) | 286
- EHRM (Grote Kamer) 30 juni 2009, no. 32772/02 (*Verein gegen Tierfabriken t. Zwitserland No. 2*) | 185, 265
- EHRM 22 oktober 2009, no. 3572/06 (*Paulic t. Kroatië*) | 56
- EHRM 17 december 2009, no. 1935/04 (*M. t. Duitsland*) | 297, 455
- EHRM (Grote Kamer) 22 december 2009, no. 27996/06 (*Sejdic & Finci t. Bosnië-Herzegovina*) | 277
- EHRM (Grote Kamer) 16 maart 2010, no. 15766/03 (*Oršuš e.a. t. Kroatië*) | 277
- EHRM 22 juli 2010, EHRC 2010/96 (*P.B. & J.S. t. Oostenrijk*) | 240, 288, 299
- EHRM (Grote Kamer) 10 september 2010, no. 31333/06 (*McFarlane t. Ierland*) | 272
- EHRM 28 september 2010, no. 37060/06 (*J.M. t. Verenigd Koninkrijk*) | 278
- EHRM 7 oktober 2010, no. 30078/06 (*Konstantin Markin t. Rusland*) | 113, 279
- EHRM 19 oktober 2010, EHRC 2011/5 m.nt. Barkhuysen & De Jong (*Özpınar t. Turkije*) | 240
- EHRM 9 november 2010, no. 664/06 (*Losonci Rose & Rose t. Zwitserland*) | 56, 185, 273

- EHRM 23 november 2010, no. 60041/08, AB 2011/123 m.nt. Uzman, EHRC 2011/20 nt. De Lange (*Greens & M.T. t. VK*) | 247, 256, 295
- EHRM 30 november 2010, no. 23614/08 (*Urban & Urban t. Polen*) | 239, 252, 299
- EHRM 21 december 2010, no. 20578/07 (*Anayo t. Duitsland*) | 272
- EHRM (Grote Kamer) 26 december 2010, no. 25579/07 (*A., B. & C. t. Ierland*) | 259, 276, 281
- EHRM 13 januari 2011, no. 17792/07, EHRC 2011/50 m.nt. Uzman (*Kallweit t. Duitsland*) | 56, 265, 267
- EHRM (Grote Kamer) 21 januari 2011, no. 30696/09 (*M.S.S. t. België en Griekenland*) | 245, 258
- EHRM 24 november 2011, no. 4646/08 (*O.H. t. Duitsland*) | 298
- EHRM 7 juni 2011, no. 277/05, EHRC 2011/130 m.nt. Crijns (*S.T.S. t. Nederland*) | 97
- EHRM 15 september 2011, no. 17080/07 (*Schneider t. Duitsland*) | 272
- EHRM (Grote Kamer) 23 februari 2012, no. 27765/09 (*Hirsi Jamaa e.a. t. Italië*) | 245, 250, 294
- EHRM (Grote Kamer) 22 maart 2012, no. 30078/06 (*Konstantin Markin t. Rusland*) | 113, 277-279
- EHRM (Grote Kamer) 12 september 2012, no. 10593/08 (*Nada t. Zwitserland*) | 294
- EHRM 6 november 2012, no. 47335/06 (*Redfearn t. Verenigd Koninkrijk*) | 260, 262
- EHRM 13 november 2012, no. 24029/07 (*M.M. t. Verenigd Koninkrijk*) | 295
- EHRM (Grote Kamer) 27 februari 2013, no. 16574/08 (*Fabris t. Frankrijk*) | 265, 299
- EHRM (Grote Kamer) 19 februari 2013, no. 19010/07 (*X. e.a. t. Oostenrijk*) | 274
- EHRM 11 april 2013, no. 20372/11 (*Vyerentsov t. Oekraïne*) | 113

Trefwoordenregister

A

Aansprakelijkheid

- Proportionele | 225, 227
- Civielrechtelijke | 116, 200-234, 453-456, 487, 559, 606, 621
- Francovich- | 26, 92, 217, 331, 338, 342
- Volkenrechtelijke | 23-24, 56, 241-242

Abstineren (rechterlijk) | 7, 8, 35, 38, 119, 126-127, 140, 146, 173, 176, 179-181, 183, 184, 188, 188, 190, 196, 200, 204, 218-228, 269, 272, 280, 293, 335, 348, 350, 355, 357, 361, 417, 438, 545, 599, 603, 604-609, 619, 625, 626

Act of Parliament | 461, 462, 468, 473, 478, 585

Afhankelijk recht (13 EVRM) | 243

Afweging (zie belangenafweing)

Afwegingskader (arrest

- Arbeidskostenforfait) | 8, 177, 327, 603

Amendement-Serrarens (zie Serrarens)

Amtshaftung | 331, 401, 453-455

Anwendungssperre | 425

Anwendungsvorrang | 70, 72, 217, 309-311, 347, 38, 373, 374, 375, 424

Appèl (rechterlijk) | 406, 412-416, 457

Appellentscheidung | 179, 365, **404-415**, 421, 456-458, 565

Articles on the Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts | 240-242

Aufopferung | 453

Autonomie

- Geschäftsordnungs- | 376
- institutionele | 317
- nationale | 304

- procedurele | 53, 58, 304, **316-318**, 321, 323, 326, 333, 334, 337, 338, 344

B

Badwaterbeginsel | 128

Begünstigungsausschluss, willkürlichen | 419, 420

Belangenafweging | 123, 148, 165, 166, 336, 372, 603

Beleid, rechterlijk | 37, 78, 115, 132, 167, 188-189, 196, 200, 219, 224, 335, 410, 607

Beleidsvrijheid (wetgever) | 29, 31, 46, 132, 146, 161, 180, 228, 399, 403, 420, 421, 437, 439, 544, 603, 606

Beleidskeuzes | 65, 166, 181, 219, 228, 544, 603

Beoordelingsvrijheid (zie beleidsvrijheid wetgever)

Beslismodel, rechterlijk | 51, 52

Binding

- institutionele | 188
- procesrechtelijke | 187

Buiten toepassing (voorschriften) | 17, 25, 50, 51, 60, 62, **70-85**, 90, **120-148**, 151, 152, 154, 156, 161, 211, 310, 323, 332-334, 342, 343, 349, 353, 361, 515, 549, 601, 602, 620

Buitenwerkingstelling | 51, 91, 96, **99-103**, 10, 600

Bundesverfassungsgerichtsgesetz | 368, 376-380, 389-399, 441 457

C

Canada Act 1982 (zie Constitution Act 1982) | 522, 524

Charter of Rights and Freedoms | 526-527

- Collisieregels (zie: conflictregel)
 Common law | 253, 461, 465, 466, 467, 472-477, 481, 492, 496-500, 521, 525
 Common law presumptions | 475, 481, 526, 551
 Commonwealth model of judicial review (zie: dialoogmodel)
 Compensatie | 201, 204, 224-230; 234, 240, 241, 246, 271-280, 284, 286, 291, 292, 357, 455, 608
 Conflictregel | 23, 308, 311-314, 320, 334, 336, 337, 371
 Conforme interpretatie | 51, **54-70**, 87, 89, 90, 104, 123, 156, 178, 313, 332-334, 371, 372, **382-387**, 403, 418, 466, 499, 502, 506, 510-516, 530, 557, 578, 601-603, 614, 615
 Connexiteit, processuele | 201, 209, 210
 Constitution Act 1982 | 526, 528, 530, 539
 Constitutional warrant | 188
 Constitutionele hint (zie: hint, constitutionele)
 Constitutionele remedie | 9, 13, 15, 25, 49, **51-54**, 116, 121, 156, 294, 317, 333, 337, 382, 388, 467, 485, 495, 498, 511, 522, 528, 545, 577, 600, 614
 Contra legem (zie: legem, contra)
 Contra-indicaties | 65
- D**
 De facto officer doctrine | 534-537
 Declaration of incompatibility | 5, 173, 294-297, 495, 497, 509, 514, 610, 619
 Deliberation, legislative | 509
 Departing (precedent; Verenigd Koninkrijk) | 489
 Derdenwerking (zie erga omnes)
 Dialoog (constitutionele) | 9, 110-112, 173, 187, 296, 346, 390, 397, 460, 468, 485, 498, 516, 521, 522, 537, 542, 544-546, 555, 558, **560-593**, 620, 621
 Dialoogmodel | 397, 521, 544, **563-570**; 575, 582-584, 594
- Dictum | 51, 73, 74, 86, 89, 95, 96, 99-102, 107, 110, 111, 179, 205-208, 215, 412-414, 419, 423, 452, 600, 604
 Distinguishing (precedent; Verenigd Koninkrijk) | 489
 Doeltreffendheid (EU-recht) | 318, 326, 329, 339, 344
 Doorwerking, effectieve (EU-recht) | 58, 67, 304, 345, 359, 360
 Dualisme | 3, 22, 200, 478, 479, 482, 483
- E**
 Een ieder verbindend (zie verbindend, een ieder)
 Effectieve rechtsbescherming | 6-10, 57, 58, 68, 82, 127, 140-149, 161-166, 173-177, 234, **237-361**, 381, 387, 423, 430, 435, 441, 485, 500, 506, 516, 518, 545, 557, 581, 584, 599, 603, 607
 · Subjectief recht op | 243
 Effectiviteitsbeginsel (EU-recht) | 326
 Effet utile | 251, 313, 347
 Erga omnes | 102, 103, 106-108, 391, 497, 622
 Europafreundlich | 383
 Europese Unie | 39, 195, 289, 316, 350, 611
 Evidenz, fehlende | 407, 410, 411
- F**
 Fachgericht | 369, 376, 377, 379, 384, 385, 426, 432, 433, 447
 Fast-track procedure (Verenigd Koninkrijk) | 513
 Folgenbeseitigungsanspruch | 453, 454
- G**
 Gebodsbevoegdheid | 51, 52, 66, 91, 97, **98-115**, 441, 445, 453, 558, 559, 600, 623
 Gegenwärtig-criterium | 381
 Gegrondverklaring | 61, 88, 204, 208, 209, 210, 605, 621
 Gelding

- Internationaal recht in Nederland | 21-23, 39, 44-48
- Unierecht in de lidstaten | 84, 305-310, 334
- Inconstitutionele wetgeving in Duitsland | 375, 376, 405, 424, 435
- Europees recht in het VK | 471
- Inconstitutionele wetgeving in Canada | 529, 556, 587, 593, 595
- Gelijkwaardigheid (EU-recht) | 318, 321, 326, 329, 331, 334, 339, 344
- Geltungsvorrang | 70, 217, 309, 313, 347, 368, 373, 374, 424
- Gesamtkonzeption (zie: Wertordnung, integrale)
- Gestaltungsfreiheit des Gesetzgebers (zie ook: beleidsvrijheid wetgever) | 409, 420, 449
- Grenzen, natuurlijke (interpretatie) | 64
- Grundentscheidung, gesetzgeberische | 386
- Grundgesetz | 367-368
- Grundnorm | 312

H

Handvest van de Grondrechten (EU) | 7, 9, 15, 40-48, 320, 324, 325, 342, 360, 373, 374

Handvest van Rechten en Vrijheden (Canada) (zie Charter of Rights and Freedoms)

Hiërarchie | 15, 23, 24, 100, 160, 163, 312-314, 412, 422

Hint, constitutionele | 522, 573, 622

Hof, Constitutioneel | 4, 8, 15, 114, 179, 255-259, 265, 279, 298, 300, 320, 322, 325, 341, 366, 368, **376-381**, 386, 387, 523, 604, 615

Holistisch, constitutioneel | 486, 493, 495

Human Rights Act 1998 | 17, 265, 294, 459, 466, 480, **483-518**, 560, 639

I

Implementatie (zie: uitvoering)

Implied repeal | 469, 479

In your face reply | 394-397, 571, **573-579**, 594

Incompatibility, declaration of (zie declaration of incompatibility)

Incorporatie | 22, 252, 255, 265, 370, 474-486, 494, 503, 608

Incorporatietheorie (EVRM) | 113

‘In steen gebeiteld’-argument (zie ook: irreversiblen rechtslage) 146, 162

Institutionale competentie | 509, 627

Intent, legislative | 504, 505, 508

Inter partes | 101, 102, 108

Interimregeling (zie regeling, tijdelijke)

Interpretatie

- Beginselconforme | 152
- conforme | 51, **54-70**, 87, 89, 90, 104, 123, 156, 178, 313, 332-334, 371, 372, **382-387**, 403, 418, 466, 499, 502, 506, 510-516, 530, 557, 578, 601-603, 614, 615
- creatieve | 127, 152, 160, 504, 556, 557
- extensieve | 386
- grondwetsconforme (Nederland) | 17, 18, 87
- grondwetsconforme (Duitsland) | 365, 377, 379, **383-387**, 601
- grondwetsconforme (Canada) | 550-555, 616
- innoverende | 152, 154, 156, 157, 163
- methode van | 60
- richtlijnconforme | 63, 69, 93, 358, 387
- Unierechtconforme | 67, 331, 333, 337, 383, 384
- verdragsconforme | 21, 26, 50-53, **54-67** (Nederland), 69, 86-90, 119, 128, 129, 149, 151, 157, 164, 169, 180, 212, 254, 294, 335, 343, **371-387** (Duitsland), 466, 496, 499, **500-510** (VK), 601-603, 620

Interpretation, remedial | 17, **63-64**, 66, 68, 90, 163, 371, 573, 578

Invocability | 307

Irreversiblen rechtslage (zie ook: 'in steen gebeiteld'-argument) | 438
 Ius cogens | 370

J

Just satisfaction (zie: voldoening)
 Justiciability | 307, 308, 334

K

Keuze, rechtspolitieke | 33, 129, 147, 158, 165, 166, 198, 219, 603
 Keuzeformule (arrest Arbeidskostenforfait) | 344, 355
 Keuzevrijheid (wetgever) | 179, 233, 355, 357-361, 417, 421, 611, 615, 622
 Kniesoorbeginsel | 166, 282

L

Leemte | 56, 156-161, 310, 346
 Legaliteit | 65, 69, 104, 129, 163, 218, 374, 385, 452, 615
 Legem, contra | 68, 69, 152, 332, 333, 387
 Legem, infra | 69
 Legislatieve ommissie | 122, 417
 Legislation
 · primary | 249, 265, 461, 497, 498, 505
 · subordinate | 461, 498
 Legislatives Unrecht (zie: Unrecht, legislatives)
 Legisme | 103, 150, 151
 Legitimatatie, democratische | 161, 509, 612
 Legitimatatie, rechtsstatelijke | 160, 161
 Level(ling) down | 195, 282, 287, 291, 356, 358, 359, 608
 Level(ling) up | 289, 291, 356, 357, 556, 608
 Lex posterior | 371, 397
 Lex specialis | 371
 Loss of opportunities | 225, 606
 Luftsicherheitsgesetz | 394, 398, 400
 Lui-même sa règle | 152

M

Machtenscheiding | 6, 38, 69, 73, 79, 102, 103, 106-115, 165, 175, 189, 309, 335, 353, 355, 389, 397, 403, 529, 610
 Manageable standard | 27, 46
 Mandaat, constitutionele | 7, 15-48, 254, 267, 268
 Mandaat, interpretatief | 64, 65, 69, 113, 122, 159, 180, 385, 497, 558, 601
 Mandaatbenadering | 15
 Margin of appreciation | 178, 489
 Mensenrechtenverdragen | 3, 6, 7, 9, 15, 19, 20, 27, 39, 40, 48, 69, 127, 162-164, 336, 367, 370, 375, 377, 382, 467, 477-479, 600, 604
 Monisme | 3, 22, 44, 507
 Motiveringsplicht | 189, 398

N

Ne bis in idem | 393
 Negativer Gesetzgeber (zie ook: negatieve rechtsvorming) | 391
 Nietigheid | 9, 70, 95, 184, 297, 309, 310, 331-333, 349-357, 373, 382, 387
 · grondslag (Duitsland) | 368, 388-390
 · ipso iure (Duitsland) | 388, 390, 417, 432
 · kwalitatieve partiële (zie: splitsbaarheid, kwalitatieve)
 · kwantitatieve partiële (zie: splitsbaarheid, kwantitatieve)
 · Rechtsgevolg (Duitsland) | 391-399
 Nihilisme, constitutioneel | 16
 Non-existentie (norm) | 83, 310, 368, 391, 466, 640
 Noodverband | 32, 66, 162, 167, 169, 170, 440
 Noodzaak, prangende (Duitsland) | 409
 Normcollisie | 37, 51, 53, 91, 148, 167, 300, 320, 327, 335, 341, 342, 349, 357, 375, 377, 528, 604, 620

- Directe en indirecte | 327, 328, 337, 344, 346

Normconflict (zie: normcollisie)

Normen

- Evaluatieve | 59
- Open | 59-62, 87, 157

Normenhiërarchie | 15, 23, 160, 163, 422

Normenkontrolle

- Abstrakte | 378
- Konkrete | 378, 379

Normenrelatie, ongrondwettige | 419, 437, 439

Normwiederholung(sverbot) | 391, 393-399, 404

Notwithstanding Clause | 555, 560, 584-593

O

Omissie, legislatieve (zie legislatieve omissie)

Onsplitsbaarheid (zie: splitsbaarheid)

Onverbindend (verklaren)

- Nederland | 25, 50-53, 70-85, 91, 94-98; 101, 136, 138, 154, 216, 222, 232
- Duitsland (zie nietigheid)
- Verenigd Koninkrijk | 513, 515
- Canada | 525, 528-533, 553

Onverenigbaarheid, verklaring van

- Duitsland (zie: Unvereinbarerklärung)
- Verenigd Koninkrijk (zie: declaration of incompatibility)

Opgeschorte onverbindendheid (Canada) | 533, 537-547, 555, 573, 578, 616

Opschortplicht (Duitsland) | 424-428, 435, 447, 615

Organstreitigkeiten | 377

Overgangsregeling (zie: regeling, tijdelijke)

Overruling, prospective | 407, 532, 533, 536, 544, 546, 556

P

Parlamentsgesetz | 366

Parlementaire soevereiniteit | 8, 252, 255, 296, 322, 323, 345, 465, 467-473, 481, 496, 500, 518, 528

Parteienklage | 378, 382, 392

Persoonlijkheidsrecht | 230

Pluralisme | 24, 34, 40, 366, 367, 564

Political question | 35, 565

Politiek, institutionele | 174, 175, 186, 407

Precedentenstelsel | 158, 187

Presumptie | 55-63, 90, 137, 371, 375, 384, 471-481, 496, 499, 508, 510, 526, 534, 546-551, 584, 587

Procesbelang | 93, 97, 121, 202

Procesrecht, constitutioneel | 187

Prospective overruling (zie: overruling, prospective)

Q

Queen (King) in Parliament | 462, 468, 524

R

Raison d'état | 147, 189

Rechtsbescherming, effectieve (zie: effectieve rechtsbescherming)

Rechtsherstel | 23, 34, 38, 86, 116, 119, 122, 126, 134, 140-150, 173, 175, 183, 189, 194, 211, 218, 228, 341, 260, 269-276, 294, 335-343, 358, 418, 435, 459, 485, 494, 512, 519, 537, 557, 617, 621

Rechtskracht, formele | 100, 198, 203-206, 327, 337, 605

Rechtskreis | 366

Rechtsmachtverdeling | 94, 318

Rechtsmiddel | 50, 122, 144, 151, 203, 212, 239, 323, 325, 377, 380, 486

- -begrip in art. 13 EVRM | 239, 244-246, 248-264, 268, 295, 618

Rechtsontwikkeling | 151, 154, 157-159, 386, 396, 428, 575

Rechtsorde, autonome | 305

Rechtspolitieke keuze (zie: keuze, rechtspolitieke)

Rechtsschepping | 152

- Rechtsschutz, wirksamen | 372, 396, 430, 431, 433
- Rechtsstaat | 1, 6, 40, 160-163, 174, 188, 255, 326, 329, 372, 398, 426, 442, 453, 473, 477, 545, 556, 584
- Rechtsverordnung | 366
- Rechtsvervolgning, ontslag van | 52, 87
- Rechtsvinding | 5, 52-54, 86, 90, 91, 103, 116, 151, 206, 220, 333, 337, 499, 548, 569, 600
- Rechtsvormende taak | 10, 13, 25, 34, 64, 90, 119-146, 187, 190, 201, 207, 212, 256, 273, 343, 601-604, 613, 624
- Begrip | 149-164
 - In Nederland | 167-180
 - In Duitsland | 385, 387, 427, **428**, 432-434
 - In het Verenigd Koninkrijk | 463, **465-472**, 477
 - In Canada | 543-548, 555, 556, **560-593**
- Rechtsvorming, | 4, 26, 64, 72, 77, 82, 110, 114, 132, 139, 147, **149-164**, 170-181, 224, 317, 332, 338, 360, 373, 385, 387, 427, 428, 432-434, 463, 472, 488, 524, 543, 555, 560, 602-610
- Negatieve | 319-323, 332, 72, 402, 602
 - Positieve | 319-323, 338, 386, 402, 477, 547, 602
- Rechtsweigerling (art. 13 Wet AB) | 34, 38
- Rechtszekerheid | 603, 610, 619, 624
- Nederland | 33, 65-76, 128-130, 146, 155, 172, 185, 193, 200, 218, 223
 - Europees recht | 281, 288, 299, 319, 348-356
 - Duitsland | 392, 393, 398, 403, 413, 422, 430-445, 457
 - Verenigd Koninkrijk | 510
 - Canada | 587
- Redres | 6, 91, 97, 213, 224, 245, 246, 256, 258, 268-271, 293, 298, 303, 322, 324, 531, 599, 606, 60
- Reference procedure (Canada) | 523
- Reflexwerking
- Art. 94 Grondwet | 144
 - Art. 120 Grondwet | 144
 - Verdragsrecht | 59
- Regeling, tijdelijke | 171, 356, 398, 327, 434, 439-441, 445, 447, 448, 453, 458, 616
- Remedial Order (Verenigd Koninkrijk) | 497, 513, 514
- Remedie, constitutionele | 9, 25, **51-54**, 317, 333, 337, 382, 467, 495, 511, 528, 577, 600, 614
- In enge (eigenlijke) zin | **54-91**, 121, 156, 337, 467, 495, 528, 600
 - In procesrechtelijke zin (zie: remedie, procesrechtelijke)
- Remedie
- Declaratoire | 363
 - Open | 5, 634
 - Procesrechtelijke | 52, 53, **91-116**, 317, 333, 558, 559
 - Zwakke | 5, 627
- Reparaturfrist | 2-3
- Restitutie | 240, 241, 333, 355
- Restitutio in integrum | 269
- Review, judicial | 465, 466
- Rewe-kader | **318-320**, 326-330, 336, 338
- Richtervorlage | 377-382, 392, 426, 456
- Royal Assent | 461, 523
- Rule of law | 152, 163, 242, 304, 460, 476, 537, 539, 578
- Rule of reason, procedurele | 318, 336
- S
- Samenwerking, loyale | 57, 304, **314-316**, 331, 518
- Schade
- Causale | 200, 216, 218
 - Immateriële | 61, 155, 218, 220, **229-233**, 235, 241, **271-281**, 282, 286, 292, 297, 301, 605
 - Materiële | **218-228**, 233, 279, **281-292**, 297, 301, 606, 608
- Schadevergoeding | 13, 51-66, 86, 92-98, 108, 111, **116**, 131, 145, 155, 162,

- 173, 177, 183, **200-234**, 241, 600, 605-606, 608
 - Processuele mogelijkheden | 201-216
 - Europees recht | 241, 269. **270-291**, 321, 330, 333, 340, 357, 358, 361
 - Duitsland | 434, 453-456
 - Verenigd Koninkrijk | 487, 488, 495, 513, 515
 - Canada | 528, 536, 558-560
- Schwebezustand, rechtliche | 426, 427, 430, 433
- Selbst-criterium | 381
- Serrarens | 137-138
- Slachtoffer(schap) (EVRM) | 264, 282
- Soevereiniteit, parlementaire (zie: parlementaire soevereiniteit)
- Soft law | 450
- Sovereignty, legislative (zie: parlementaire soevereiniteit)
- Sovereignty, parliamentary (zie: parlementaire soevereiniteit)
- Splitsbaarheid
 - Kwalitatieve | 385, 400, 549
 - Kwantitatieve | 400, 401, 549
- Splitsing | 77-82, 85, 91, 399-404, 529, 530, 602
- Splitsingsgebod | 77, 82, 85, 91
- Staatsbestel, plaats in het | 33, 126, 617, 623, 624
- Staatscommissie | 16, 20, 45
- Statenpraktijk | 23, 56
- Statuut | 16, 71
- Stroming, kritische (rechtsvorming) | 150, 153
- Subsidiariteit | 251, 266, 316, 317, 381
- Supremacy, legislative (zie: parlementaire soevereiniteit)
- T**
- Temporele werking | 301, 337, 346, 361, 616, 622
- Terme de grâce | 2-10, 37, 94, 147, 178-180, 183-235, 239, 240, 335, 265, 404-456, 560, 599-627
- Termijn | 3, 8, 93, 105, 114, 170, 185, 418, 483, 621-626
 - Naleving | 114, 198, 431
 - Europeesrechtelijke aspecten | 268, 299, 301, 346, 619
 - In Duitsland | 406, 411-416, 428-439, 448, 451
 - In het Verenigd Koninkrijk | 499, 515
 - In Canada | 527, 533, 54-547, 555, 559, 574, 587
 - Overschrijding redelijke | 31, 61, 66, 155, 162, 177, 178, 211, 231, 269
- Terugwerkende kracht | 62, 88, 326, 350, 351, 352, 532, 545, 546, 587, 595
 - Verbod van | 68, 69
 - Wijzigingswetgeving | 198, 199, 299, 414, 429, 435, 445, 545
- Tijdelijke regeling (zie: regeling, tijdelijke)
- Toepasselijkheid, rechtstreekse | 21, 84
- Toepassingsverbod | 91, 96, **99-100**, 103-104, 117, 413
- Toetsing
 - Abstracte | 75-77, 82, 138
 - Concrete | 75, 79, 82
 - Constitutionele | 46, 78, 257, 264, 368, 379, 384, 453, 491, 495, 522, 537, 560, 571, 583, 607
 - Exceptieve | 59, 86, 88, 121, 187, 199, 210 325, 380, 600, 607, 625
 - Incidentele | 88
- Toetsingsbevoegdheid | 25, 81, 264, 369, 390, 467, 498, 525, 601
- Toetsingskader (arrest Arbeidskostenforfait) | 8, 32, 141, 172, 177, 603, 609, 613, 618, 619
- Toetsingskader (EVRM) | 300, 609
- Toetsingskader (EU-recht) | 308, 327, 335, 344
- Toetsingsmonopolie
 - BVerfG versus *Fachgerichte* | 369, 372, 377, 385, 399, 413, 454, 601

· Rechter versus wetgever | 189, 397-398, 567, 570
 Toetsingsverbod | 16, 17, 26, 38
 Transformatie | 22, 370, 478, 479, 525

U

Ubi ius, ibi remedium | 7
 Uitspraakbevoegdheid | 5, 51-53, 86, 89, 94, 100, 101, 108, 116, 333, 337, 381, 441, 487, 495, 600
 Uitvoering
 · Van EU-recht | 41-43, 46, 48, 57, 185, 307, 315, 321, 324, 325, 344, 369-375
 · Van het *Grundgesetz* | 380
 · Van toetsingsuitspraken | 18-196, 414, 610
 · Van verdragsrecht | 5, 21, 24, 28-31, 59, 168, 251, 252, 297, 478, 480, 525
 · Van wetgeving | 80, 85, 99, 102, 203-207, 215, 220, 247-249, 260, 261, 264, 392, 487-489, 495, 559
 Ultra vires | 61, 465, 529, 548, 549
 Onmiddellijk-criterium | 381
 Onrecht, legislatives | 94, 454
 Onverenigbare verklaring | 5, 298, 365, 389, 391, 404, **416-420**, 422-425, 431, 435-439, 441, 453, 455
 Naleving van | 431-432, 434
 Utile, effet (zie: effet utile)

V

Vacuüm, juridisch | 104, 349, 391, 400, 440, 447, 457, 608
 Van-de-wal-in-de-sloot-beginsel | 127
 Verbindend, een ieder | **25-39**, 46, 48, 55, 59, 63, 68, 147, 201, 218, 600
 · Contextuele benadering | 33, 35-38, 46, 206
 · Dichotome benadering | 33, 48
 Verbodsbevoegdheid | 94, 98-103
 Verdedigbaarheid (13 EVRM) | 244, 254, 261, 263
 Verfassungsbeschwerde | 377-382, 392, 397, 456
 · Kommunale | 378

· Mittelbare | 380
 · Rechtssatz- | 380
 · Unmittelbare | 380
 · Urteils- | 380
 Verfassungsmäßige Ordnung | 396, 406
 Verfassungsorgan | 376, 381, 396-398, 412, 436
 Verfassungsorgantreue | 398, 412
 Verfassungswidrigerklärung | 417
 Verklaaren, onverbindend (zie: onverbindend)
 Verklaaren, onverenigbaar (zie: onverenigbaarheid)
 Verklaring voor recht | 91, **94-98**, 108, 110, 114, 117, 234, 495, 600
 Verklaring voor recht, blote | 94, 96
 Vernietiging | 53, 245, 246
 · Beschikking | 52, 53, 77, 81, 88, 89, 91, 126, 134, 204-214, 340, 343, 600
 · Wetgeving | 9, 103, 105, 126, 184, 298, 310, 333, 344, 389, 453, 456, 531, 569
 Voldoening ('just satisfaction') | 231, 240, 274, 275
 Volkenrechtsconform | 24, 56
 Völkerrechtsvriendelijk | 22, 367, 371, 384
 Voorrang | 2, 8, 9, 49, 52, 82, 128, 162, 175, 237, 603, 607, 611, 619
 · *Charter of Rights and Freedoms* | 526-530, 547, 551, 556, 558, 561-562, 577, 583, 616
 · *Common law* | 476, 526
 · Europees Unierecht | 41, 44-48, 71, 84, 85, 303, 304, **305-314**, 316, 326, 328, 345, 361, 373, 384, 471, 483
 · *Grundgesetz* | 366, 368, 384, 390, 403, 406, 413, 424, 428, 468, 561
 · Verdragsrecht | 20, 21, **23-25**, 38, 39, 48, 128, 137-139, 160, 254, 316, 370, 373, 479
 · Principiële | 341, 369-370, 375, 611
 Vrijspraak | 52, 87

W

Waardigheid, menselijke | 40, 452

Werking

- Afschrikwekkende | 358-359
- Directe | 21, 29, 46, 68, **304-308**, 311-312, 316, 320, 333-335, 474, 482
- Interne | 21-22, 305
- Rechtstreekse | 21, 27-29, 34-35, 37, 47, 62, 64, 69, 129, 305-307, 318
- Relatieve rechtstreekse | 35-37
- Situatieve rechtstreekse | 34
- Temporele | 10, 350-351, 622
- Toekomstige (zie prospective overruling) | 430, 610

Werking, volle (Unierecht) | 57, 313, 316, 321, 323, 341, 345

Wertordnung, integrale | 367, 422, 444, 451

Wet Nadeelscompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten | 201, 204, 207, 214, 62

Wetgever-plaatsvervanger | 434

Wetgeving, onrechtmatige | 13, 50, 75, 89, 91-92, 103, 116, 121, 201-203, 210, 212-213, 215-216, 226, 230, 233-234, 287, 299, 313, 453, 455-456, 558, 562

Wetgevingsbevel | 106-109, 111-113, 115, 411, 436

- Formeel | 115
- Materieel | 6, 111, 296

Wetgevingsplicht

- Nederland | 107, 109-111, 114-115
- Duitsland | 412, 414, 422, 431

Wilsverklaring, onsplitsbare (zie: splitsbaarheid) | 75, 78, 82

Wrongful Act (int. publiekrecht) | 240-241

Z

Zuiverheid, constitutionele | 185

